

© 2012, Eurobraille.nl, Roosendaal

Inhoudsopgave

1.	Algemeen	4
	Introductie.	4
	1.2 Verschillende uitvoeringen.	4
	1.3 Beschrijving van de uiterlijke kenmerken	5
	1.4 Inschakelen van het apparaat.	6
	1.5 Afmetingen en gewicht.	6
	1.6 De inhoud van de doos	7
	1.7 De batterij.	7
2.	Werkprincipes	7
3.	Toepassingen van het hoofdmenu	8
	3.1 De optie Bluetooth van het hoofdmenu.	8
	3.2 De optie USB van het hoofdmenu	9
	3.3 De optie Kladblok van het hoofdmenu	9
	3.3.1 Menu bestand.	9
	3.3.2 Het menu wijzigen.	11
	3.3.3 Gebruik van het brailletoetsenbord	12
	3.3.4 Specifieke sneltoetsen	14
	3.4 De optie Agenda van het hoofdmenu	14
	3.4.1 Algemeen	14
	3.4.2 De menuoptie Afspraak	16
	3.4.3 De menuoptie Ga naar	16
	3.4.4 De menuoptie Verwijderen	17
	3.4.5 De menuoptie Beeld	18
	3.5 De optie Rekenmachine van het hoofdmenu	18
	3.5.1 Algemeen	18
	3.5.2 De menuoptie bewerkingen	19
	3.5.3 De menuoptie geheugen	19
	3.5.4 De menuoptie valuta	19
	3.5.5 Specifieke sneltoetsen	20
	3.6 De optie Wekker van het hoofdmenu	20
	3.6.1 Inleiding	20
	3.6.2 De menuoptie Alarm instellen	21
	3.6.3 De menuoptie Tijd instellen	21
	3.6.4 De menuoptie Datum instellen	21
	3.7 De optie Extra van het hoofdmenu	22
	3.7.1 Inleiding	22

3.7.2 De menuoptie Stroom	22
3.7.3 De menuoptie Test	22
3.7.4 De menuoptie Update	23
3.7.5 De menuoptie parameters	23
3.7.6 Het menu Over	24
4. Gebruik met een Windows computer	26
4.1 Algemeen.	26
4.2 Aansluiten via USB.	26
4.3 Aansluiten via Bluetooth	26
4.4 Gebruik met Jaws	26
4.4.1 Algemeen	26
4.4.2 Het toevoegen van de ESYS leesregel	27
4.4.3 Specifieke sneltoetsen	27
4.5 Gebruik met WindowEyes	28
4.5.1 algemeen	28
4.5.2 Het toevoegen van de ESYS leesregel	29
4.5.3 Specifieke sneltoetsen	30
4.6 Gebruik met SuperNova	31
4.6.1 Algemeen	31
4.6.2 Het toevoegen van de ESYS leesregel	31
4.6.3 Specifieke sneltoetsen	32
4.7 Toetscombinaties voor het bedienen van het toetsenbord	33
4.7.1 Stuurtoetsen van de computer	33
4.7.2 Functietoetsen van de computer	33
4.7.3 Navigatietoetsen van de computer	34
5. De ESYS leesregel gebruiken in combinatie met een Apple computer	35
5.1 Algemeen	35
5.2 Enkele basisbegrippen om te kunnen werken met VoiceOver	35
5.3 Het koppelen van de leesregel	35
5.3.1 Koppelen via USB.	35
5.3.2 Koppelen via Bluetooth.	36
5.4 Algemene informatie over het werken met een leesregel op een Mac	36
5.4.1 Het schuiven in tekst op een leesregel	36
5.4.2 Cursorroutertoetsen.	36
5.4.3 Statuscellen op een leesregel gebruiken.	37
5.4.4 Aankondigingen op een leesregel bekijken.	38
5.5 Het brailledetailniveau	38

	5.5.1 Algemeen	38
	5.5.2 Het instellen van het brailledetailniveau.	38
	5.5.3 Het tijdelijk wijzigen van het brailledetailniveau.	39
	5.5.4 Het wijzigen van het brailledetailniveau per regelaar	39
	5.6 De categorie braille in het VoiceOver hulpprogramma	40
	5.6.1 Algemeen	40
	5.6.2 Het tabblad lay-out van de categorie braille	40
	5.6.3 Het tabblad leesregels van de categorie braille	41
	5.6.4 Het wijzigen en toewijzen van braillecommando's	42
	5.7 Reeds ingestelde toets combinaties voor de ESYS leesregel	43
	5.8 Informatiebronnen	45
6.	. De leesregel gebruiken met de Iphone	47
	6.1. Algemeen	47
	6.1.2. Enkele basisbegrippen om te kunnen werken met VoiceOver	47
	6.1.3. Het inschakelen van VoiceOver	47
	6.2 Het koppelen van de leesregel met de Iphone	47
	6.2.1 Het koppelen van de leesregel	47
	6.2.2 De leesregel verbinden nadat deze is gekoppeld	48
	6.3 Het tabblad braille	48
	6.4 Het bedienen van de IPhone met de leesregel	49
	6.4.1 Algemeen	49
	6.4.2 cursorroutertoetsen	49
	6.4.3 Joysticks	49
	6.4.4 Duimtoetsen	50
	6.4.5 Braillesneltoetsen	50
	6.4.6 Tekst invoeren	52
	Internationale normen en veiligheidsvoorschriften.	53

1. Algemeen

Introductie.

Gefeliciteerd met de aankoop van je ESYS brailleleesregel. Deze leesregel biedt een oplossing voor alle doeleinden. Hij kan worden gebruikt om het scherm uit te lezen van iedere computer, of deze nu draait onder het besturingssysteem Windows of dat van Apple Macintosh en IOS. ESYS leesregels kunnen ook worden gekoppeld aan mobiele apparaten, zoals de Iphone, Ipad, en met toestellen die draaien onder het besturingssysteem Android waarop Talks of Mobile Speak is geïnstalleerd. De ESYS leesregels zijn bovendien prima geschikt als zelfstandig notitieapparaat. Er kunnen teksten op worden geschreven, afspraken in een Agenda kunnen worden geplaatst en berekeningen met een Rekenmachine kunnen worden uitgevoerd. Kortom: een alleskunner die voor elke situatie een oplossing biedt.

Hoewel de leesregels erg gebruikersvriendelijk zijn, raden wij je aan eerst deze gebruikershandleiding zorgvuldig door te nemen.

Gebruikte symbolen.

In deze handleiding worden enkele afkortingen gebruikt voor knoppen op de brailleleesregel. Dit zijn:

Rechterkant	Linkerkant
RS = rechterspatie	LS = linkerspatie
RD = rechterduimtoets	LD = linkerduimtoets
RDC = middelste rechterduimtoets	LDC = middelste linkerduimtoets
JR = joystick rechts	JL = joystick links

De duimtoets is het wieltje aan de voorzijde van de leesregel. Bij De ESYS 12 en 24 zijn er 2 duimtoetsen, bij de ESYS 80 zijn 6 duimtoetsen en bij de overige Esys leesregels zijn er 4. Het maakt niet uit welke gebruikt wordt, tenzij je hier zelf al een andere functie aan gegeven hebt. Verander de functie van de meest linkse duimtoets niet. Deze wordt al standaard gebruikt.

In sommige tabellen staat de kolom **Braille toetsen**. Hier is weergegeven welke brailletoetsen moeten worden ingedrukt: $\bigcirc \bigcirc \bigcirc \bigcirc \bigcirc \bigcirc \bigcirc$ De gesloten rondjes moeten worden ingedrukt. Met de lijn onder de brailletoetsen wordt de linker en/of de rechter spatiebalk aangegeven. De braillenummering van deze toetsen is van links naar rechts:

7,3,2,1 4,5,6,8.

1.2 Verschillende uitvoeringen.

De leesregels van ESYS hebben 12, 24, 40, 64 of 80 karakters. Ze kunnen allemaal via Bluetooth of USB worden gekoppeld met een computer, laptop, tablet of GSM. Ze beschikken allemaal over 8 brailletoetsen voor tekstinvoer en besturing van je computer of mobiel apparaat.

De 12- en 24-cellige leesregels lenen zich met name voor gebruik in combinatie met mobiele apparaten, zoals de Iphone, Ipad of andere mobiele telefoons. De leesregel kan op eenvoudige wijze via Bluetooth draadloos worden gekoppeld. De inhoud van het scherm kan worden uitgelezen en het mobiele apparaat kan volledig door de ESYS leesregel worden bediend. Ook deze modellen kunnen via USB aan een computer worden verbonden.

De 12- en 24-cellige leesregels zijn door hun geringe omvang geschikt om te gebruiken als zelfstandig notitieapparaat.

De 40-cellige leesregel is met name bedoeld voor het gebruik in combinatie met een computer, maar is toch nog zo gering van omvang dat ook zij goed kunnen worden gebruikt met een mobiel apparaat en als zelfstandig notitieapparaat.

De 64- en 80- cellige leesregels zijn met name bedoeld voor het gebruik in kantooromgevingen. Maar ook deze kunnen worden gekoppeld aan mobiele apparaten wanneer bijvoorbeeld wat langere teksten moeten worden gelezen. Deze leesregels zijn niet uitgerust met de mogelijkheden notities te maken, snel tussendoor even een berekening uit te voeren, een afspraak te noteren of een Alarm in te stellen die je op een bepaalde afspraak attendeert. Deze software kan er wel bijgekocht worden.

Alle uitvoeringen zijn stevig gebouwd. Ze zijn prima geschikt om gebruikt te worden op verschillende locaties. De metalen behuizing maakt deze leesregel bijzonder degelijk.

1.3 Beschrijving van de uiterlijke kenmerken.

De ESYS leesregels kunnen met USB of Bluetooth worden gekoppeld aan een pc. Daarnaast heeft de ESYS verschillende bedieningsknoppen. Hiermee kan je de leesregel zelf, of de gekoppelde computer of mobiel apparaat bedienen. In dit hoofdstuk volgt een beschrijving van alle onderdelen op het apparaat. De beschrijving geldt voor alle types ESYS leesregels, tenzij anders vermeld.

Met uitzondering van de 24-cellige leesregel, vind je aan de linker zijde een USB aansluiting. Dit is de aansluiting voor de stroomadapter. Hier kan je de meegeleverde stroomadapter op aansluiten om het apparaat op te laden. Via deze aansluiting kan je de leesregel ook met een PC verbinden.

Meer naar je toe aan de linker zijkant vind je een kleine opening. Met een rechtgebogen paperclip kun je de leesregel via deze opening resetten. Let op: doe dit alleen wanneer het apparaat volledig is vastgelopen!

Aan de rechter zijkant van achteren naar voren vind je de volgende onderdelen:

- de aan/uit schakelaar.
- het slot voor de Mini SD-kaart.

De bestanden van de Agenda en het kladblok worden hierop opgeslagen. Door het kleine bestandsformaat van de txt bestanden kunnen hierop gemakkelijk duizenden notities worden opgeslagen.

Bij de 24 cellige leesregel bevinden de USB-aansluiting en resetknop zich aan de rechterzijde, tussen de aan-uitknop en het slot van de mini sd-kaartlezer.

Aan de voorzijde vind je afhankelijk van het model 2, 4, 6 of 8 duimtoetsen, die allemaal dezelfde functie hebben, tenzij anders vermeld. Deze duimtoetsen kunnen worden ingedrukt en naar links en naar rechts worden bewogen.

Boven op het apparaat vind je de braillecellen met boven iedere braillecel een cursorroutertoets. Links en rechts van de cursorroutertoetsen zit aan iedere kant een joystick die je in vier richtingen kunt bewegen en die je bovendien kunt indrukken. De cursorroutertoetsen zijn bedoeld om de cursor naar die positie te halen of om een functie uit te voeren van de braillecel onder de cursorroutertoets.

Boven de cursorroutertoetsen zitten de 8 braille-invoertoetsen. De volgorde van deze toetsen is als volgt van links naar rechts brailletoets 7, brailletoets 3, brailletoets 2, brailletoets 1, brailletoets 4, brailletoets 5, brailletoets 6 en brailletoets 8. Deze toetsen kun je gebruiken om tekst te typen en om sneltoetsen uit te voeren. Onder de braillecellen zitten nog 2 toetsen in het midden. De linkertoets, ook wel linker spatietoets genoemd, is de correctietoets. De rechtertoets, ook wel rechter spatietoets genoemd, wordt ook wel aangeduid als toets a. Let op: alleen de rechterspatietoets heeft de functie van spatietoets, tenzij anders vermeld.

1.4 Inschakelen van het apparaat.

Met de aan/uit schakelaar (rechter zijkant bovenaan) kan de leesregel worden ingeschakeld. Je komt dan direct bij het interne menu terecht. Als er geen braille verschijnt is het mogelijk dat de accu onvoldoende is opgeladen. Door de stroomadapter aan te sluiten, laad je de accu weer op en kan het apparaat direct worden gebruikt.

Let er op dat de USB connector op de juiste manier in het apparaat wordt gestoken. Forceer de aansluiting niet!

Aan de rechter zijkant bevindt zich de Mini-SD kaart. Deze kaart mag je alleen verwijderen als je het apparaat hebt uitgeschakeld. Als de kaart wordt verwijderd wanneer je een bestand hebt geopend, kan het bestand beschadigd worden. De Mini SD-kaart kan worden verwijderd door op de kaart te drukken. Deze springt dan automatisch naar voren zodat je hem er uit kunt nemen. Als je de kaart weer terugplaatst moet je de kaart rustig in de opening plaatsen met het hoekje naar voren en de kaart naar binnen drukken. Als je de kaart weer los laat, blijft hij vergrendeld zitten.

Туре	Gewicht	Afmetingen		
Esys12	200 gram	14,5 x 8,6 x 2 cm		
Esys 24	500 gram	23 x 9,5 x 2 cm		
Esys 40	500 gram	32,5 x 8,6 x 2 cm		
Esys 64	1200 gram	55,5 x 9,5 x 2 cm		
Esys 80	1400 gram	65,8 x 9,4 x 2 cm		

1.5 Afmetingen en gewicht.

1.6 De inhoud van de doos.

Naast de ESYS brailleleesregel vind je de volgende onderdelen:

- Voedingsadapter;
- Mini USB-kabel;
- Micro SD-kaart;
- Opberghoes voor de ESYS40 en draagtas met draagband voor de ESYS12.

1.7 De batterij.

De ESYS brailleleesregels zijn voorzien van een Lithium Ion batterij. Met een volledig opgeladen batterij kun je ongeveer 20 uur lang werken. Het volledig opladen van de accu duurt 4 uur. De leesregel kan opgeladen worden met de bijgeleverde voedingsadapter of via een USB poort van de computer wanneer deze met een USB kabel is aangesloten. Met de aan/uit schakelaar zet je het apparaat in de slaapstand. De leesregel kan maximaal 10 dagen in de slaapstand staan, daarna moet deze weer worden opgeladen. Je hoeft niet te wachten tot de accu geheel leeg is voordat je hem kunt opladen. Zodra de leesregel met USB is verbonden met de computer of via de adapter op het lichtstroom is aangesloten, begint deze direct de accu op te laden. De laadtijd van de accu kan echter iets worden verlengt wanneer je tijdens het laden met de leesregel aan het werken bent.

2. Werkprincipes

Als je de leesregel aanzet, verschijnt de volgende tekst: ESYS:bluetooth USB kladblok rekentoestel wekkerfunctie extra T

Op een 12, 24 en 40 cellige leesregel zal niet alle tekst in één keer verschijnen. In dat geval moet je de duimtoetsen naar rechts bewegen om het volgende tekstgedeelte te kunnen lezen. Je kunt dit herhalen totdat de letter T verschijnt. De letter T wordt in het interne menu van de leesregel altijd gebruikt om het einde van een menulijst, dialoogvenster e.d. te markeren. Door de duimtoets weer naar links te bewegen ga je terug in de tekst.

De plaats van de cursor wordt aangegeven door het knipperen van punt 7 en 8. Als een bepaalde optie uit meer woorden bestaat, zoals bijvoorbeeld "opslaan als", is in de spaties punt 8 actief, zodat duidelijk is dat deze woorden bij elkaar horen. De toepassingen in het hoofdmenu en eventuele submenu's kunnen op verschillende manieren worden geopend. Zo kun je klikken op één van de cursorroutertoetsen boven de gewenste menuoptie. Een andere manier is om de focus door middel van de rechter joystick naar rechts te verplaatsen en om deze vervolgens in te drukken. Tot slot kun je op de sneltoetsletter drukken die als hoofdletter in de menuoptie wordt weergegeven.

Als je een menuoptie opent en je in een submenu terecht komt, dan staat voor de dubbele punt de naam van het menu of submenu aangegeven. De menuopties staan dus na de dubbele punt.

Als je in een bepaalde toepassing aan het werken bent en het menu van de gekozen toepassing wilt openen, druk je éénmaal op de linker joystick.

Om naar het hoofdmenu terug te keren, moet je tweemaal de linker joystick indrukken.

3. Toepassingen van het hoofdmenu.

3.1 De optie Bluetooth van het hoofdmenu.

Let op: voordat je Bluetooth activeert, moet je ervoor zorgen dat op een Windows computer de ESYS driver en een screenreader zijn geïnstalleerd. Als je de leesregel wilt gebruiken op een mobiele telefoon met Talks of Mobile Speak, moeten deze screenreaders op je toestel aanwezig zijn voordat je de leesregel via Bluetooth kunt koppelen.

Op Apple producten zijn deze drivers reeds aanwezig en kan dus direct met het koppelen van de leesregel worden begonnen.

leder apparaat dat via Bluetooth aan een computer of mobiel apparaat wordt gekoppeld, heeft een naam en beschikt over een pincode. Standaard is de naam van de leesregel de modelnaam, dus bijvoorbeeld "ESYS40" en de pincode "0000". Je kunt er echter voor kiezen de naam en pincode te wijzigen. Hiervoor moet je het Bluetooth-menu openen. Activeer daarvoor in het hoofdmenu de optie Bluetooth. Op de leesregel verschijnt de melding:

"Bluetooth uitgeschakeld".

Open vervolgens het Bluetooth-menu door op de linker joystick te drukken. Op de leesregel verschijnt de volgende tekst:

"bth: Niet-actief Indentificatie T"

Als je de menuoptie omschrijving activeert, verschijnt de volgende tekst op de leesregel:

"idt:Naam>ESYS-xxx Pin>0000 Ok Annuleren Fabrieksinstellingen herstellen T"

Activeer de optie naam of pin, afhankelijk van welke optie je wilt wijzigen. De bestaande naam of pincode worden onderstreept doordat onder deze waarde de punten 7 en 8 zijn geactiveerd. Je kunt de nieuwe naam of pincode ingeven. Ga vervolgens naar de knop Ok en activeer deze.

De leesregel is klaar om gekoppeld te worden. Let op: het wijzigen van de naam en pincode is niet noodzakelijk. Je kunt er ook voor kiezen deze ongewijzigd te laten. Als je de naam en/of pincode hebt gewijzigd, maar deze vergeten bent, kun je met de optie fabrieksinstellingen herstellen beide instellingen terug zetten.

Om de leesregel daadwerkelijk te koppelen, moet dus eerst in het hoofdmenu de optie Bluetooth worden geactiveerd. Vervolgens ga je op je computer of mobiel apparaat via het Bluetooth-menu op zoek naar de ESYS leesregel. Klik op verbinden en vul de pincode in. Als deze niet is gewijzigd is dit 0000. Anders de gewijzigde code invoeren. De volgende keer dat je de leesregel wilt gebruiken, is het koppelen niet meer nodig. Je kunt dan volstaan door Bluetooth te activeren in het hoofdmenu.

Let op: als je een Windows computer gebruikt, moet je eerst in je screenreader aangeven dat je de ESYS leesregel gaat gebruiken voordat deze gaat functioneren. Verderop in deze handleiding zal voor de meest gangbare screenreaders worden aangegeven hoe je dit moet doen. Bij Apple computers zal de ESYS leesregel direct actief zijn nadat een Bluetooth-verbinding tot stand is gebracht.

3.2 De optie USB van het hoofdmenu

Als de ESYS leesregel met een USB-kabel aan een computer is gekoppeld, is deze na het activeren van de menuoptie USB direct klaar voor gebruik. Let op: bij Windows computers is het wel noodzakelijk dat in de screenreader is aangegeven dat je gebruik maakt van een ESYS leesregel. Verderop in deze handleiding zal voor de meest gangbare screenreaders worden aangegeven hoe je dit kunt instellen. Bij Apple computers is dit niet nodig, hier zal de leesregel direct werken als VoiceOver, de screenreader van Apple, is gestart.

3.3 De optie Kladblok van het hoofdmenu.

Met behulp van het Kladblok kun je notities maken en tekstbestanden teruglezen. Deze bestanden worden opgeslagen op de Mini Sd-kaart.

Als je het document waarin je bezig bent hebt afgesloten, kom je bij het opstarten van het Kladblok altijd in een nieuw document terecht. Als je het document niet hebt afgesloten of wanneer je de leesregel gewoon hebt uitgezet, kom je in het bestand terecht waarin je bezig was.

Met de duimtoetsen kun je voor- en achteruit in de tekst.

Door de rechter joystick omlaag of omhoog te bewegen ga je een regel omhoog of omlaag in de tekst.

Met de rechter joystick naar links of naar rechts, ga je één karakter voor- of achteruit.

Let op: Het Kladblok werkt niet als er geen Mini SD-kaart in het apparaat zit. In dat geval verschijnt de melding:

"Info: Laden van programma onmogelijk, geen Sd-kaart Ok T"

Door op Ok te klikken, keer je terug naar het hoofdmenu.

Om het kladblokmenu te openen, druk je op de linker joystick. Op de leesregel verschijnt de volgende tekst:

"Klb:Bestand Wijzigen T"

Hieronder worden de menuopties verder uitgelegd.

3.3.1 Menu bestand.

Als je het menu bestand activeert, verschijnt op je leesregel de volgende tekst:

"bes:Nieuw Openen Lezen Sluiten Opslaan Opslaan als Beheren T"

De menuoptie nieuw.

Door deze optie te activeren, opent zich een nieuw document. De leesregel is leeg en je kunt direct beginnen met typen.

De menuoptie openen.

Om een bestand te openen, activeer je het kladblokmenu door op de linker joystick te drukken. Ga vervolgens naar het menu Bestand en activeer de menuoptie Openen. Op de leesregel verschijnt het volgende dialoogvenster:

"opn:Sdkaart>f.xxx Openen Annuleren T"

Door met de rechter joystick omlaag en omhoog te gaan, ga je door de inhoud van de Sd-kaart. Een bestand wordt vooraf gegaan door de letter b, een map door de letter m. Om een bestand te openen, druk je op één van de cursorroutertoetsen boven de bestandsnaam of klik je met de rechter joystick op de bestandsnaam als deze de focus heeft. Om een map te openen, druk je op een van de cursorroutertoetsen boven de mapnaam of druk je op de rechter joystick als de mapnaam de focus heeft. Vervolgens kun je met de rechter joystick omhoog of omlaag door de inoud van de map bladeren.

De menuoptie lezen.

Bij het activeren van deze menuoptie kom je in hetzelfde dialoogvenster terecht als bij de menuoptie openen. Het verschil is dat je het gekozen bestand niet kunt bewerken. Je kunt het alleen lezen, maar niet bewerken, aanvullen e.d. Deze optie is met name handig als het een bestand betreft waarvan het belangrijk is dat de gegevens niet worden gewijzigd of verloren mogen gaan.

De menuoptie sluiten.

Als je het actieve bestand wilt sluiten, druk dan de linker joystick in om het kladblokmenu te openen. Kies voor Bestand en vervolgens voor de optie Sluiten. Als het bestand na opening is gewijzigd, stelt ESYS voor om de wijzigingen op te slaan. Je ziet dan het volgende:

"Ops: Wilt je het huidige document bewaren? Ja Neen Annuleren T"

Klik op Ja om het opslaan te bevestigen. Als het bestand nog geen naam heeft, kom je in een dialoogvenster terecht zoals in de volgende paragraaf wordt omschreven bij de menuoptie Opslaan.

Hierna kom je in een leeg bestand.

De menuoptie opslaan. Dit is hetzelfde als Opslaan als.

De menuoptie opslaan als.

Om een bestand op te slaan, open je het Kladblokmenu door de linker joystick in te drukken. Kies vervolgens bestand en de menuoptie opslaan als. Op de leesregel verschijnt de volgende tekst:

"ops:bestand< sdkaart> Opslaan als Annuleren T"

De cursor staat op de plaats waar je direct de naam van het bestand in kunt typen. Klik op een van de cursorroutertoetsen boven Opslaan als of ga met de rechter joystick naar deze optie en druk de joystick in. Het bestand wordt opgeslagen en je komt terug op de positie waar je was gebleven.

Als je het bestand in een bepaalde map wilt opslaan, type je eerst de naam in. Vervolgens ga je met de rechter joystick naar beneden tot je bij de gewenste map bent. Ga naar Opslaan en activeer deze knop.

Hoe je mappen op de Sd-kaart kunt aanmaken lees je in de volgende paragraaf.

Beheer van de mini SD-kaart.

Om mappen aan te maken of te verwijderen op de Mini Sd-kaart ga in het menu bestand naar de menuoptie Beheren.

Op de leesregel verschijnt het volgende menu:

"beh:sd-kaart>b.(bestandsnaam) Hernoemen Map maken verwijderen Annuleren T"

Klik op map maken om een nieuwe map aan te maken. Op de leesregel verschijnt de volgende tekst:

"Mmk:map< Map maken Annuleren T"

Typ de mapnaam en klik daarna op Map maken. De map wordt nu zichtbaar op de Sd-kaart.

Om een map te verwijderen, ga je met de rechter joystick omhoog of omlaag naar de gewenste map en activeer je de menuoptie Verwijderen. Op de leesregel verschijnt de volgende tekst:

"Info: Wilt je de map xx verwijderen? Ja Nee Annuleren T"

Klik op Ja om te bevestigen.

Opgelet: je kunt geen map wissen die submappen bevat. In dat geval moet je eerst de submappen één voor één wissen.

3.3.2 Het menu wijzigen.

Als je in het Kladblok het menu wijzigen activeert, verschijnt op de leesregel het volgende:

"Wij: Regel nummer Zoeken Volgende zoeken Vorige zoeken Regel markeren Markering zoeken T"

De menuoptie regel nummer. Als je de optie regel nummer activeert, verschijnt de volgende tekst op je leesregel:

"Rrgn:reg 000001 Ok Annuleren T"

In het getal 000001 wordt het nummer aangegeven van de regel waarin de cursor zich op dit moment bevindt. Door op annuleren te klikken kom je terug in het bestand. Als je de optie Regel nummer activeert, kun je ook een regelnummer intypen en op ok klikken. In dat geval zal de cursor worden verplaatst naar de desbetreffende regel. De menuoptie zoeken.

In Kladblok is het mogelijk te zoeken op woorden. Als je menuoptie zoeken activeert, verschijnt op je leesregel de volgende tekst:

"Zkn:Woord< Volgende Vorige Annuleren T"

De cursor staat direct achter woord en je kunt direct beginnen met het typen van je zoekterm. Klik op volgende om vooruit te zoeken en op vorige om achteruit te zoeken.

Als het woord gevonden wordt en je wilt hetzelfde woord zoeken in het document dan kun je wederom de menuoptie zoeken activeren en op volgende klikken. Je kunt echter ook de sneltoets linker spatiebalk + de braillepunten 1 en 4 (letter c) gebruiken.

Als je een zoekterm ingeeft die niet in het bestand voorkomt, verschijnt op je leesregel de volgende tekst:

"Info: einde van document bereikt T"

Druk op Ok om terug te keren naar het bestand waarin je bezig was.

De menuoptie volgende zoeken.

Door op de menuoptie Volgende zoeken te klikken, kom je in hetzelfde dialoogvenster als bij menuoptie Zoeken en Vorige zoeken.

De menuoptie vorige zoeken

Door op de menuoptie Vorige zoeken te klikken, kom je in hetzelfde dialoogvenster als bij menuoptie Zoeken en Volgende zoeken.

De menuoptie regel markeren.

Het Kladblok biedt eveneens de mogelijkheid een regel te markeren om vervolgens de cursor naar deze gemarkeerde regel te verplaatsen.

Om een regel te markeren, ga je in Kladblok naar het menu Wijzigen en je kiest dan voor de menuoptie Regel markeren. De regel waarin de cursor zich bevindt wordt vervolgens gemarkeerd.

De menuoptie markering zoeken.

Als je de cursor naar de gemarkeerde regel wilt verplaatsen, ga je in het Kladblok naar het menu Wijzigen en activeert hierin de menuoptie Markering zoeken.

3.3.3 Gebruik van het brailletoetsenbord.

Naast het invoeren van tekst, kan het brailletoetsenbord ook worden gebruikt voor het ingeven van commando's. Hier worden de volgende afkortingen gebruikt: RS = rechterspatie

LS = linkerspatie

LO – IIIKeispalle

RD = rechterduimtoets

LD = linkerduimtoets

JR = joystick rechts

JR = joystick links

De duimtoets is het wieltje aan de voorzijde van de leesregel. Het maakt niet uit welke gebruikt wordt, tenzij je hier zelf al een andere functie aan gegeven hebt. Verander de functie van de meest linkse duimtoets niet. Deze wordt al standaard gebruikt.

In sommige tabellen staat de kolom **Braille toetsen.** Hier is weergegeven welke brailletoetsen moeten worden ingedrukt. De gesloten rondjes moeten worden ingedrukt. Met de lijn onder de brailletoetsen wordt de linker en/of de rechter spatiebalk aangegeven. De nummering van deze toetsen is van links naar rechts: 7,3,2,1 4,5,6,8.

Combi. Braille	ombi. Braille Functies Commando braille		Braille toetsen	
RS + 4	Omhoog	Cursor omhoog met een regel	0000	<u>•000</u>
RS + 6	Omlaag	Cursor omlaag met een regel	<u>0000</u>	<u>0000</u>
RS + 5	Rechts	Cursor naar rechts	<u>0000</u>	<u>0000</u>
RS + 2	Links	Cursor naar links	<u>0000</u>	<u>0000</u>
RS + 1, 2, 3 (l)	Home	Cursor naar het begin van de regel	$\underline{\bigcirc \bullet \bullet \bullet}$	<u>0000</u>
RS + 4, 5, 6	End	Cursor naar het einde van de regel	<u>0000</u>	$\underline{\bullet \bullet \bullet \circ}$
RS + 7, 8 RS + 1, 2, 3 (I)	Ctrl + Home	Cursor aan het begin van het document		<u>0000</u> 0000
RS + 7, 8 RS + 4, 5, 6	Ctrl + End	Cursor naar het einde van het document	<u>●000</u> 0000	<u>●●00</u>
RS + 1, 3 (k)	Vorige pagina	Cursor omhoog met 20 regels	000	0000
RS + 4, 6	Volgende pagina	Cursor omlaag met 20 regels	<u>0000</u>	<u>000</u>
LS + RS	Enter	Terugkeren naar de regel	<u>0000</u>	<u>0000</u>
RS + 3, 6	Wissen	Wist het karakter onder de cursor	<u>0000</u>	<u>0000</u>
RS + 2, 3, 5, 6	Wissen	Wist het karakter onder de cursor	<u>0000</u>	0000
LS	Correctie	Wist het karakter links van de cursor	<u>0000</u>	<u>0000</u>
RS + 3, 5	Insert	Insert / Wissen	<u>0000</u>	<u>0000</u>
LS + 1, 2 (b)	F2	Naar de markering gaan	<u>0000</u>	<u>0000</u>
RS + 7, 8 RS + 1, 2 (b)	Ctrl + F2	De regel markeren	<u>●000</u> <u>00●●</u>	<u>0000</u> 0000
LS + 1, 4 (c)	F3	Volgende	<u>000</u>	<u>•000</u>
LS + 1, 2, 5 (h)	F8	Naar de selectiemode gaan	<u>0000</u>	<u>0000</u>
RS + 1, 2, 4, 5 (g)	Escape	Ontgrendeling van de selectiemode	0000	●● 00

3.3.4 Specifieke sneltoetsen

Lijst Kladblok	Omschrijving
JR omhoog	Cursor op vorige alinea
JR omlaag	Cursor op volgende alinea
JR naar rechts	Cursor naar rechts
JR naar links	Cursor naar links
Duimtoets naar rechts	Brailleregel verder naar rechts
Duimtoets naar links	Brailleregel terug naar links
JL naar links + JR omhoog	Cursor naar het begin van het document
	(Ctrl+Home)
JL naar links + JR omlaag	Cursor naar het einde van het document
	(Ctrl+End)
JL naar links + JR naar rechts	Cursor naar het einde van de regel (End)
JL naar links + JR naar links	Cursor naar het begin van de regel (Home)
JL naar links + duimtoets naar	Cursor naar het einde van het document
rechts	(Ctrl+End)
JL naar links + duimtoets naar	Cursor naar het begin van het document
links	(Ctrl+Home)
JL naar rechts + JR omhoog	Plaats van de markering
JL naar rechts + JR omlaag	Naar de markering gaan
JL naar rechts + JR naar rechts	
JL naar rechts + JR naar links	
JL naar rechts + duimtoets naar	Cursor omlaag met 20 regels
rechts	
JL naar rechts + duimtoets naar	Cursor omhoog met 20 regels
links	
JL omhoog + JR omhoog	Opening van het zoekvenster
JL omhoog + JR omlaag	
JL omhoog + JR naar rechts	Volgende zoeken
JL omhoog + JR naar links	Vorige zoeken

3.4 De optie Agenda van het hoofdmenu

Nb. Op de Esys zelf wordt niet het woord agenda, maar het woord diary vertoond.

3.4.1 Algemeen

Met de Ágenda kun je al je afspraken beheren. Er kunnen afspraken worden toegevoegd met een specifieke tijd en afspraken die zonder een tijd in een bepaalde dag worden geplaatst. Deze laatste categorie afspraken wordt in het ESYS menu een post-it genoemd. Afspraken kunnen maximaal 512 tekens bevatten.

De Agenda opent altijd in de weergave en op de plaats waar je het programma de vorige keer hebt verlaten.

Let op: als de datum en tijd niet correct worden weergegeven, kun je deze aanpassen in het menu Wekker van het hoofdmenu.

De Agenda biedt twee weergaven: dag en Kalender.

In de weergave Kalender wordt aan het begin van de leesregel de maand en het jaar getoond met daarachter de dagen en datums van een week. Door met de rechter joystick naar links of naar rechts te gaan ga je een maand voor- of achteruit. Door met de rechter joystick omhoog of omlaag te gaan, wordt de volgende of vorige week op de regel weergegeven. Met de rechter joystick omhoog en omlaag kun je naar een volgende of vorige maand navigeren. Als je bij de eerste week bent aangekomen kun je niet verder omhoog en als je op de laatste week van de maand staat kun je niet verder omlaag. Als een maand bijvoorbeeld op een donderdag begint, worden de maandag, dinsdag en woensdag van die week niet vermeld, maar worden achter deze dagen de punten 7 en 8 geactiveerd. Achter de d van donderdag staat dan 01 vermeld, ten teken dat dit de eerste dag van de desbetreffende maand is. De datum van vandaag wordt weergegeven doordat achter deze dag punt 5 is geactiveerd.

De letters van de dagen die een afspraak bevatten, worden als hoofdletter weergegeven. Op deze manier kun je snel zien op welke datum je al één of meerdere afspraken in de Agenda hebt staan. Een regel uit de Kalenderweergave kan er als volgt uitzien:

Sep 2012 m24, d25 W26 D27 v28 z29 z30

Merk op dat maandag 24 september vandaag is en dat er op woensdag 26 en donderdag 27 september afspraken staan genoteerd.

Door op een vaan de cursorroutertoetsen boven de dag te drukken, wordt de dagweergave geopend en zie je alle afspraken van die dag staan.

Als de dag afspraken bevat worden eerst de zgn. post-it' weergegeven en daarna de afspraken waarbij een tijd is aangegeven. Deze laatste afspraken worden in chronologische volgorde weergegeven.

Door in de dagweergave met de rechter joystick naar rechts of naar links te gaan, ga je in de Agenda een dag voor- of achteruit. Door met de rechter joystick omlaag of omhoog te gaan, ga je in de dagweergave een regel omlaag of omhoog.

Een voorbeeld van een dagweergave is:

Woensdag 26 September 2012 (week 39)

Post-it: informeren reparatie vaatwasser

Post-it pakje ophalen

09:00 overleg gemeente

11:00 werkbespreking

12:30 lunch met Jaap en Lianne

16:00 kapper

Einde van dag.

Als je in de dagweergave de linker en rechter spatiebalk tegelijk indrukt, kom je direct in het afsprakenmenu en kun je een nieuwe afspraak toevoegen. Als je dit commando geeft als je op een post-it staat, kun je een post-it toevoegen. Het commando moet wel worden gegeven als je op een post-it of een afspraak staat en niet als je op de eerste of de laatste regel van de dagweergave staat.

Let op: het afspraakmenu is gekoppeld aan de dagweergave. Als de Agenda op Kalenderweergave staat, zal het menu afspraak niet in het hoofdmenu van de Agenda voorkomen.

Als je in de Agenda staat en via de linker joystick het menu oproept, verschijnt bij Kalenderweergave de volgende tekst op je leesregel: Aaagd:Ga naar Verwijderen Beeld T

Als je in de dag weergave staat, verschijnt na het openen van het menu de volgende tekst op de leesregel:

Aagd:Afspraak Ga naar Verwijderen Beeld T

3.4.2 De menuoptie Afspraak

Als je deze menuoptie activeert, verschijnt op de leesregel de volgende tekst: afs:Nieuw Bewerken Verwijderen T.

Nieuw

Als je de menuoptie Nieuw activeert, verschijnt op de leesregel de volgende tekst: Niw:Afspraak Post-it T

Als je de menuoptie Afspraak opent, verschijnt op de leesregel de volgende tekst: afs: Uur Minuut Object Ok AnnulerenT

Als je op de cursorroutertoets drukt boven Uur, kun je het uur van de afspraak intypen. Klik vervolgens op een cursorroutertoets boven Minuut om de minuut in te voeren. Druk vervolgens op een cursorroutertoets boven Object om de omschrijving van de afspraak in te voeren. Druk op Ok om je keuze te bevestigen.

Als je in het laatste menu in plaats van Afspraak kiest voor Post-it, verschijnt op je leesregel de volgende tekst:

Ps: Object Ok Annuleren T

Door op een cursorroutertoets boven Object te klikken, kom je in een invoerveld waar je de omschrijving van de Post-it kunt invoeren. Klik op Ok om je keuze te bevestigen.

Let op: zowel een nieuwe Afspraak als een nieuwe Post-it worden ingevoerd in de dag waarin de Agenda zich op dat moment bevindt. Ga dus eerst naar de gewenste datum en voer pas daarna je Afspraak of Post-it in.

Bewerken

Als je in het menu Afspraak de menuoptie Bewerken kiest, verschijnt op je leesregel de Afspraak of Post-it waarop de cursor zich op dat moment bevindt. In het geval van een Afspraak worden eerst uur en minuut vermeld en daarna onderwerp. In het geval van een Post-it wordt alleen onderwerp vermeld. Door op een cursorroutertoets boven uur, minuut of onderwerpt te klikken, kun je wijzigingen aanbrengen. Druk op Ok om je keuze te bevestigen.

Verwijderen

Als je in het menu Afspraak kiest voor de optie Verwijderen, verschijnt op de leesregel de volgende tekst:

Info:Weet je het zeker dat je wilt verwijderen gebeurtenis xxxx Ja Nee T Op de plaats waar hier xxxx is ingevuld, staat de naam van de te verwijderen Afspraak of Post-it. De afspraak die je gaat verwijderen is die Afspraak of post-it waar op dat moment de cursor op staat. Bevestig je keuze door op Ok te klikken.

3.4.3 De menuoptie Ga naar

Als je in het hoofdmenu van de Agenda de menuoptie Ga naar activeert, verschijnt op je leesregel de volgende tekst:

Gan:Datum Volgende dag Vorige dag Woord in volgende dag T

Datum

Als je de menuoptie Datum activeert, verschijnt op je leesregel de volgende tekst: Dat: Dag 24 Maand sep september Jaar 2012 Ok Annuleren T

Let op: in de velden dag, maand en jaar staat de datum van vandaag ingevuld. Als je op een cursorroutertoets klikt boven dag, kun je de datum invoeren. Als je op een cursorroutertoets boven maand klikt, kun je met de rechter joystick omhoog en omlaag de juiste maand kiezen. Als je op een cursorroutertoets boven jaar klikt, kun je het gewenste jaar invoeren. Klik op Ok om naar de ingevoerde datum te gaan.

Volgende dag

Als je in het Ga naar menu de optie Volgende dag activeert, wordt de eerstvolgende dag getoond waarop een Afspraak of Post-it is ingevoerd.

Vorige dag

Als je op de menuoptie Vorige dag klikt, ga je naar de vorige dag die een afspraak of post-it bevat.

Let op: als je de laatste dag in de Agenda hebt bereikt die een afspraak bevat, blijft de Agenda op die dag staan als je het commando Volgende dag laat uitvoeren. Als je de eerste dag hebt bereikt die een afspraak bevat en je het commando Vorige dag uitgevoerd, blijft de Agenda op de eerste dag met een afspraak staan.

Woord in volgende dag

Met de optie Woord in volgende dag kun je zoeken naar een woord in de afspraken of Post-its. Als je b.v. een afspraak met de kapper hebt ingevoerd en je weet niet meer wanneer, kun je met deze optie zoeken op het woord kapper. Als je de optie activeert, verschijnt op de leesregel de volgende tekst:

Zkn:Woord Volgende Annuleren T

De cursor staat direct achter Woord en je kunt direct het te zoeken woord invoeren. Door op Volgende te klikken gaat het programma zoeken en toont de dag waarin het woord voorkomt. Als de zoekopdracht niet voorkomt, verschijnt op de leesregel de volgende melding:

Info:Einde van document bereikt ok T.

3.4.4 De menuoptie Verwijderen

Deze optie maakt het mogelijk alle afspraken van een bepaalde dag, maand of jaar te wissen. Deze optie is met name bedoeld om achteraf alle afspraken van een bepaalde periode tegelijk te wissen. In dit menu is het zelfs mogelijk alle afspraken van de gehele Agenda te wissen.

Als je deze optie activeert, verschijnt op je leesregel de volgende tekst: Ver:Dag Maand Jaar Agenda T

Als je een van deze opties activeert, wordt gevraagd of je zeker weet dat je de dag, maand, jaar of volledige Agenda wilt wissen. Door op ja te klikken wordt de opdracht bevestigd.

Let op: afzonderlijke afspraken worden verwijderd door in de Dag weergave in het afsprakenmenu voor verwijderen te kiezen.

3.4.5 De menuoptie Beeld

Als deze menuoptie wordt geactiveerd, verschijnt op de leesregel de volgende tekst: BLD:Dag Kalender T

Zoals reeds eerder aangegeven, wordt in de Dag weergave een bepaalde dag weergegeven met alle afspraken en post-it's die voor die dag zijn ingevoerd. In Kalender weergave wordt een bepaalde maand op de leesregel weergegeven. Een en ander is reeds omschreven in de paragraaf algemeen 3.4.1 van dit hoofdstuk.

3.5 De optie Rekenmachine van het hoofdmenu

3.5.1 Algemeen

De Rekenmachine is een eenvoudig rekenapparaat waarmee je bewerkingen kunt uitvoeren zoals optellen, aftrekken, vermenigvuldigen, delen, het berekenen van percentages, kwadraten en vierkantswortels. De Rekenmachine beschikt bovendien over een geheugen en de mogelijkheid valuta's om te rekenen.

Als je de Rekenmachine opent, zie je op de leesregel 0.00. Hier kun je direct getallen intypen en een berekening uit laten voeren.

Als je bij het afsluiten van de Rekenmachine of voor het uitzetten van de leesregel het geheugen niet hebt leeggemaakt, opent de Rekenmachine de volgende keer waar je bent gestopt.

De Rekenmachine kan gebruikt worden zonder hiervoor menu's te moeten oproepen. Dit kan eenvoudigweg door op het brailletoetsenbord een getal in te geven, gevolgd door een functie en daarna weer een getal. Door vervolgens de twee spatietoetsen tegelijk in te drukken voer je de is gelijk functie uit en verschijnt de uitkomst op de leesregel.

De functies kunnen ofwel in standaardbraille (afhankelijk van de taal), ofwel in wiskundebraille opgegeven worden. De volgende tabel geeft de verschillende mogelijkheden weer.

Bewerking	Standaardteken	Wiskundebraille	Brailletoetsen	
Scheidingsteken	. of ,	Punt 3 of Punt 6	0●00 0000	0000 00●0
Optellen	+	Punt 2, 3, 5	000	0000
Aftrekken	-	Punt 3, 6	000	0000
Vermenigvuldigen	*	Punt 2, 3,6 of 1, 3, 4, 6		00●0 ●0●0
Delen	1	Punt 2, 5, 6	0000	0000
Is gelijk teken	=	Punt 2, 3, 5, 6 of 2 spatiebalkjes	000	0••0
Vierkantswortel		Punt 3, 4, 5	0000	••00
Procent	%	Punt 1, 2, 3, 4, 5, 6	$\bigcirc \bullet \bullet \bullet$	$\bullet \bullet \bullet \bigcirc$
Reset (C)	С	Rechter spatiebalk		

Andere functies op het brailletoetsenbord zijn:

- Backspace voor het gedeeltelijk wissen.
- spatietoets of Delete om te wissen.
- Enter voor het is gelijk teken.

Als je in de Rekenmachine staat, open je het menu door op de linker joystick te klikken. Op de leesregel verschijnt het volgende: Rkm:Bewerkingen Geheugen Valuta T

3.5.2 De menuoptie bewerkingen

Als je het menu Bewerkingen activeert, verschijnt de volgende tekst op de leesregel: bew: Is gelijk aan Plus Min Maal Gedeeld door Procent Kwadraat Vierkantswortel T Indien je geen gebruik maakt van de hierboven aangegeven sneltoetsen, kun je een van de functies uit het menu bewerkingen gebruiken.

Geef een getal in, open het menu bewerkingen en kies de gewenste functie, geef nog een getal in, open het menu bewerkingen en kies voor de optie Is gelijk aan.

3.5.3 De menuoptie geheugen

Als je in de Rekenmachine het menu Geheugen activeert, verschijnt de volgende tekst op je leesregel:

Geh: Opslaan in het geheugen Terug oproepen Aan geheugen toevoegen Van geheugen aftrekken T

3.5.4 De menuoptie valuta

Als je in de Rekenmachine het menu valuta activeert, verschijnt de volgende tekst op je leesregel:

Vval: Valuta naar euro Euro naar valuta Bewaar valuta Standaard valuta cconstante T

Om een andere conversieconstante te gebruiken, geef je een getal in en kiest menuoptie bewaar deconstante

Om de conversieconstante terug te zetten van gulden naar euro, kies je de menuoptie standaard'constante

3.5.5 Specifieke sneltoetsen

Actie ESYS	Omschrijving
JR omhoog	Optellen
JR omlaag	Aftrekken
JR naar rechts	Delen
JR naar links	Vermenigvuldigen
JL naar links + JR omhoog	Procent
JL naar links + JR omlaag	
JL naar links + JR naar rechts	Vierkantswortel
JL naar links + JR naar links	Kwadraat
JL naar rechts + JR omhoog	Toevoegen aan het
	geheugen
JL naar rechts + JR omlaag	Aftrekken van het
	geheugen
JL naar rechts + JR naar	Plaatsen in het geheugen
rechts	
JL naar rechts + JR naar links	Oproepen uit geheugen
JL omhoog + JR omhoog	Conversie valuta -> euro
JL omhoog + JR omlaag	Conversie euro -> valuta

3.6 De optie Wekker van het hoofdmenu

3.6.1 Inleiding

De ESYS leesregels beschikken over een Klok- en Alarmfunctie. Dit maakt het mogelijk een Alarm in te stellen voor een opgegeven tijd en voor bepaalde weekdagen.

Deze toepassing wordt weergegeven in de vorm van een lijn die de tijd en de datum bevat, een knop waarop staat of het Alarm wel of niet actief is en de dagen wanneer het Alarm zal afgaan. De weergegeven tijd wordt elke seconde ververst. Als het Alarm afgaat, dan klinkt gedurende 30 seconden een Alarmsignaal (de leesregel schakelt zichzelf aan als deze uitstond en schakelt zichzelf ook weer uit). Het Alarm kan worden uitgezet door op één van de brailletoetsen te drukken.

Een voorbeeld hoe zo'n weergave eruit kan zien is:

12u05m28s Zaterdag 30 augustus 2008 Alarm actief (07u30H00 maandag dinsdag zaterdag) T

Met het menu van de Wekker kun je het Alarm, de huidige tijd en de huidige datum instellen. Als je door op de linker joystick te drukken het menu van de Wekker oproept, verschijnt op de leesregel de volgende tekst:

Wkr:Alarm instellen Tijd instellen Datum instellen T

Hoewel hieronder de menuopties worden behandeld in de volgorde waarop ze in het menu worden gepresenteerd, verdient het aanbeveling eerst de tijd en de datum in te stellen.

3.6.2 De menuoptie Alarm instellen

Als je de menuoptie Alarm instellen activeert, verschijnt op de leesregel de volgende tekst:

alm:Uur 000 minuten 00 seconden 00 status niet actief maandag ja dinsdag ja woensdag ja donderdag ja vrijdag ja zaterdag ja zondag ja ok Annuleren T

Door op een van de cursorroutertoetsen te klikken boven uur, kom je in een invoerveld waarin je het uur kunt typen waarop het Alarm moet afgaan. Door vervolgens op een cursorroutertoets te klikken boven minuut, kun je de minuten instellen en dezelfde procedure kun je volgen voor het instellen van de seconden. Om de ingestelde Alarm tijd te activeren, klik je op een cursorroutertoets boven status. Door met de rechter joystick omhoog of omlaag te gaan kun je het Alarm op actief op of niet actief zetten. Om aan te geven welke dagen het Alarm actief moet zijn, klik je op een cursorroutertoets boven de dag waarna je met de rechter joystick omhoog en omlaag kunt schakelen tussen ja en nee.

De instellingen moeten worden bevestigd door op Ok te klikken.

3.6.3 De menuoptie Tijd instellen

Als je in het menu de optie Tijd instellen activeert, verschijnt op de leesregel de volgende tekst:

Tit:uur 00 minuut 00 seconden Ok Annuleren T

Daar waar 00 staat, staat mogelijk de huidige tijd ingevuld.

Om het uur van de tijd in te stellen, klik je op een cursorroutertoets boven het woord uur, waarna je het juiste uur kunt ingeven. Om de minuten en seconden in te geven, klik je respectievelijk op een van de cursorroutertoetsen boven minuut en seconden. Bevestig de instellingen door op Ok te klikken.

3.6.4 De menuoptie Datum instellen

Als je in het menu de optie Datum instellen activeert, verschijnt op de leesregel de volgende tekst:

dat:dag 30 maand Augustus jaar 2008 Ok Annuleren T

Om de juiste datum in te stellen, klik je op een cursorroutertoets boven dag, waarna je de juiste datum in kunt geven. De juiste maand stel je in door op een

cursorroutertoets boven maand te klikken, waarna je met de rechter joystick omhoog en omlaag door de maanden kunt lopen. Het jaar stel je in door op een

cursorroutertoets boven jaar te klikken, waarna je het juiste jaar in kunt geven. Klik op Ok om je keuze te bevestigen.

Let op: Als de batterij van de leesregel volledig ontladen is, zal de tijd zich terugzetten op 12:00:00 van 1 januari 2007.

3.7 De optie Extra van het hoofdmenu

3.7.1 Inleiding

In dit menu kun je bepaalde instellingen wijzigen en informatie opvragen. Als je vanuit het hoofdmenu het menu Extra opent, verschijnt op de leesregel het versienummer van de software. Als je vervolgens door de linker joystick in te drukken het menu oproep, verschijnt op de leesregel de volgende tekst: Xtr:Stroom Test Update Parameters Over T

3.7.2 De menuoptie Stroom

Als je dit menu activeert, verschijnt op de leesregel de volgende tekst: Str:Voltage 4.19Stroom batterij Stroomadapter niet aangesloten Ok T Achter voltage wordt het voltage aangegeven.

Achter stroom staat of batterij of extern aangegeven, afhankelijk of de leesregel via de batterij werkt of is aangesloten op een externe voedingsbron, hetzij via de stroom, hetzij via USB op een computer.

Achter de optie stroomadapter staat of niet aangesloten of laden, afhankelijk of het apparaat aan een voedingsbron is aangesloten of niet.

Door op Ok te klikken sluit je dit dialoogvenster.

3.7.3 De menuoptie Test

Als je dit menu activeert, verschijnt op de leesregel de volgende tekst: Tst:Brailleregel Toetsenbord T

Als je de menuoptie brailleregel opent, wordt er een testprogramma opgestart waarmee je kunt controleren of alle punten op de leesregel correct werken. Er zijn drie testmethoden beschikbaar: 1 punts controle, regelcontrole en kolomcontrole. Als je de twee spatietoetsen tegelijk indrukt pauzeer je de test. Door de rechter spatietoets in te drukken schakel je tussen de verschillende testmethoden. Bij de 1 puntscontrole begint het programma bij punt 1 van de eerste braillecel, en gaat vervolgens naar punt 2, 3, 7, 4, 5, 6 en 8. Daarna gaat hij naar de volgende cel. Zo kun je punt voor punt controleren of alle punten correct werken.

Bij de regelmodus, worden eerst alle bovenste punten omhoog geplaatst, de punten 1 en 4, daarna heel de regel met de punten 2 en 5, vervolgens een regel met de punten 3 en 6 en tot slot een regel met de punten 7 en 8. Daarna worden alle punten tegelijkertijd geactiveerd, waarna het proces opnieuw begint.

Bij kolomcontrole, worden eerst de punten 1, 2, 3 en 7 van de eerste braillecel geactiveerd en daarna de punten 4, 5, 6 en 8. Hierna wordt dezelfde methode gevolgd voor cel 2, 3 enz.

Door de linker joystick in te drukken kan het testprogramma worden beëindigd.

Als je in het menu test de optie toetsenbord activeert, wordt de leesregel helemaal leeggemaakt. Als je vervolgens een cursorroutertoets indrukt, worden van die cel de punten 1, 2 4 en 5 geactiveerd (de bovenste vier punten). Als je tweemaal op een cursorroutertoets klikt, worden de punten 3, 6, 7 en 8 van de desbetreffende braillecel geactiveerd (de onderste vier punten). Door een cursorroutertoets ingedrukt te houden worden alle 8 de punten van de desbetreffende cel geactiveerd. Om de testmodus te verlaten, druk je de linker joystick in.

3.7.4 De menuoptie Update

Met deze menuoptie kun je de software van de leesregel updaten. Eerst moet je de update ophalen van de site <u>eurobraille.nl</u> en op de Mini Sd-kaart plaatsen. Als je vervolgens de Mini Sd-kaart in de leesregel hebt geplaatst en in het menu Extra de optie Updaten activeert, verschijnt op de leesregel de volgende tekst: Info:Wilt je ESYS updaten naar versie *.* Ja Nee T Let op: *.* staat voor het versienummer dat op je Mini Sd-kaart staat.

Als je voor Nee kiest, sluit het menu en kom je terug in het hoofdvenster van het menu Extra. Als je voor Ja kiest, begint het updateproces. Op de leesregel wordt aangegeven hoever het proces is gevorderd. Wanneer de leesregel van de nieuwe software is voorzien, zal deze automatisch opnieuw opstarten, waarna je in de testmodus terecht komt. Deze kun je doorlopen of afsluiten door op de linker joystick te drukken.

Let op: de update kan alleen worden uitgevoerd als de leesregel is aangesloten op een externe voedingsbron.

3.7.5 De menuoptie parameters

In dit menu kunnen verschillende instellingen van je leesregel worden ingesteld. Als je dit menu activeert, verschijnt op de leesregel de volgende tekst:

T Prm:Activeren USB toets ja Braille Dutch6-punts braille nee Braille correctie nee Woord afbreken Taal NL Brailletoetsenbord blokkeren Ok Annuleren T

3.7.5.1 De menuoptie Activeren USB toets

Deze optie kan worden gebruikt als je de leesregel via een USB-kabel met een pc hebt verbonden. Als je deze optie op ja hebt staan, zal de computer de Mini Sd-kaart detecteren en kan deze niet worden gebruikt voor de interne functies van de leesregel. Als deze optie op nee staat, zal de Mini Sd-kaart niet door de computer worden herkend en kan deze dus wel worden gebruikt voor de interne functies terwijl de leesregel met een computer is verbonden.

Om te wisselen tussen ja en nee, druk je op een cursorroutertoets boven de menuoptie Activeren USB toets en ga je met de rechter joystick omhoog of omlaag. Bevestig je keuze door op Ok te klikken.

3.7.5.2 De menuoptie braille Dutch

Hiermee wordt aangegeven dat de Nederlandse brailletabel wordt gebruikt. Als je een andere brailletabel wilt gebruiken, druk je op een cursorroutertoets boven deze menuoptie en selecteer met de rechter joystick omhoog of omlaag een andere tabel. Bevestig je keuze door op Ok te klikken.

3.7.5.3 De menuoptie 6-punts braille

Via deze menuoptie kun je aangeven of je wel of geen 6-punts braille wilt gebruiken. Je kiest voor ja of nee, door op een van de cursorroutertoetsen boven deze menuoptie te klikken om vervolgens met de rechter joystick omhoog of omlaag een keuze te maken. Bevestig je keuze door op Ok te klikken.

3.7.5.4 De menuoptie Braille correctie

Als deze optie op nee staat, wordt de letter direct naar de processor gestuurd op het moment dat je de toetsen indrukt. Als je de optie op ja zet, wordt de letter pas naar de processor gestuurd op het moment dat je de toetsen loslaat. Hierdoor kun je nog wijzigingen aanbrengen voordat je de toetsen loslaat.

Je kunt schakelen tussen ja en nee, door op een cursorroutertoets te drukken boven deze menuoptie om vervolgens met de rechter joystick omhoog of omlaag een keuze te maken. Bevestig je keuze door op Ok te klikken.

3.7.5.5 De menuoptie Woord afbreken

Het komt regelmatig voor dat het woord rechts op de leesregel niet in zijn geheel op de leesregel past. Als je de menuoptie woord afbreken op ja zet, wordt de leesregel over de gehele breedte benut. Dit heeft tot gevolg dat een woord ergens middenin kan worden afgebroken. Als je met de duimtoets naar rechts gaat, gaat de leesregel verder in het woord. Als je de optie Woord afbreken op ja zet, zal het woord in zijn geheel naar de volgende weergave van de leesregel worden verschoven als je de duimtoets naar rechts schuift. In dat geval kun je dus altijd volledige woorden lezen, maar verschijnt er minder tekst op je leesregel.

Je kunt woord afbreken op ja of nee zetten door op een van de cursorroutertoetsen boven deze optie te klikken om vervolgens met de rechter joystick omhoog en omlaag een keuze te maken. Bevestig je keuze door op Ok te klikken.

3.7.5.6 De menuoptie Taal

Deze optie wordt gebruikt om de taal van het interne menu aan te geven. Door deze te wijzigen, zal het menu in een andere taal worden gepresenteerd. Om deze optie te wijzigen, klik je op een cursorroutertoets boven het woord Taal, waarna je via de rechter joystick omhoog en omlaag een andere taal kunt kiezen. Bevestig je keuze door op Ok te klikken.

3.7.5.7 De menuoptie Brailletoetsenbord blokkeren

Door deze optie te activeren, verschijnt de volgende tekst op je leesregel: Bbtb:USB nee Bluetooth nee Intern nee Ok Annuleren T.

Als een USB of Bluetooth toetsenbord op de computer is aangesloten, kun je deze blokkeren, zodat de computer via de leesregel kan worden bediend. Je kunt er ook voor kiezen het toetsenbord van de leesregel te blokkeren, zodat er geen fouten kunnen ontstaan doordat per ongeluk enkele toetsen van de leesregel worden ingedrukt.

Alle drie de opties staan standaard op nee. Als je een van de opties op ja wilt zetten, druk je op een van de cursorroutertoetsen boven deze optie, waarna je met de rechter joystick omhoog of omlaag kunt wisselen tussen ja of nee. Bevestig je keuze door op Ok te klikken.

3.7.6 Het menu Over

Als je deze menuoptie activeert, verschijnt op de leesregel de volgende tekst: Ovr:ESYS Eurobraille T

De menuoptie ESYS

Als je de menuoptie ESYS activeert, verschijnt er informatie over het versienummer van de software en het serienummer van het apparaat.

De menuoptie Eurobraille Als je de menuoptie Eurobraille activeert, wordt informatie getoond over het bedrijf Eurobraille, adresgegevens, telefoonnummer, emailadres e.d.

4. Gebruik met een Windows computer

4.1 Algemeen.

De ESYS leesregels zijn prima geschikt voor het uitlezen van het scherm van een Windows computer. Dit kan zowel wanneer het apparaat is verbonden via USB als via Bluetooth.

Let op: in de gebruikte screenreader moet wel worden aangegeven dat een ESYS leesregel wordt gebruikt. Verderop in dit hoofdstuk zal voor Jaws, Supernova, Apple en Window-Eyes worden aangegeven hoe je dit kunt instellen.

4.2 Aansluiten via USB.

Om de leesregel via USB met je computer te verbinden, moet je de leesregel eerst via de meegeleverde USB-kabel aan de computer verbinden. Hierna moet de gebruikte screenreader op de computer worden opgestart.

Let op: Als de leesregel via USB met een computer is verbonden, zal deze direct na het opstarten van de computer worden geactiveerd. Zolang de computer aanstaat, kan de leesregel dus niet worden uitgeschakeld. Hiervoor moet je de kabel uit de leesregel of computer halen.

4.3 Aansluiten via Bluetooth

Voor de opties van het Bluetooth-menu van je leesregel, verwijzen we je naar paragraaf 3.1. De menuoptie Bluetooth van het hoofdmenu.

Om je leesregel via Bluetooth met je computer te verbinden, moeten deze eerst aan elkaar worden gekoppeld. Ga hiervoor naar het configuratiescherm van je computer en open het Bluetooth-menu. Druk op de knop apparaten toevoegen.

Ga in het overzicht van gevonden Bluetooth-apparaten naar de ESYS leesregel en kies voor de optie om de sleutel uit de handleiding in te voeren. Als je deze niet hebt gewijzigd, is deze code: 0000. Als je de code handmatig hebt gewijzigd, kun je deze terugvinden in het Bluetooth-menu, zie paragraaf 3.1. Op het moment dat een koppeling tot stand is gebracht, wordt informatie getoond over het COM-poortnummer. Onthoudt dit, want deze gegevens heb je later nodig.

4.4 Gebruik met Jaws

4.4.1 Algemeen

Om in Jaws met de ESYS leesregel te kunnen werken, moet eerst de ESYS driver worden geïnstalleerd en moet in de screenreader worden aangegeven dat je met een ESYS leesregel gaat werken.

De ESYS driver kan worden gedownload op de site van <u>eurobraille.nl</u>. Ga naar de link downloads en als deze pagina is geopend vind je daar de drivers voor Jaws. Let op: zorg ervoor dat je de goede driver installeert: 32- of 64 bits.

4.4.2 Het toevoegen van de ESYS leesregel

Om in Jaws aan te geven dat je met een ESYS leesregel gaat werken, ga je als volgt te werk:

Open het Jaws contextmenu met insert + j;

Ga met pijl omlaag tot hulpprogramma's en open dit met enter;

Ga met pijl omlaag naar synthesizer- en braillebeheer en open dit met enter;

Ga met pijl omlaag naar brailleleesregels en open dit menu met pijl naar rechts;

Tab naar de knop apparaten toevoegen, verwijderen of wijzigen en activeer deze met enter;

Ga met pijl omlaag naar brailleleesregels en geef enter;

Ga in de lijst met brailleleesregels met pijl omlaag tot je ESYS tegenkomt en vink deze aan met de spatiebalk;

Tab een keer, waarna wordt aangegeven dat de ESYS is verbonden via een seriële of USB-poort;

Tab naar volgende en geef enter;

Je wordt gevraagd een keuze te maken of de leesregel is aangesloten op een USBof com-poort;

Als je de leesregel hebt verbonden via USB, kies hier dan voor USB. Als je de leesregel hebt verbonden via Bluetooth, kies dan de com-poort die eerder op de computer is aangegeven toen je de Bluetooth-verbinding tot stand bracht; Tab eenmaal tot poortinstellingen en ga met de pijl omlaag tot de instelling 9600.n.8.1;

Tab verder naar volgende en geef enter. Let op: je kunt worden gevraagd Jaws af te sluiten en opnieuw op te starten om de nieuwe instellingen te laden. Dit kun je nu doen, maar dat kun je ook doen als dit hulpprogramma is voltooid.

Je wordt gevraagd een standaardapparaat in te stellen. Kies in het overzicht van alle aangesloten leesregels voor ESYS;

Tab naar voltooien en geef enter;

Tab vervolgens naar afsluiten en geef enter;

Als de leesregel nog niet werkt, sluit Jaws dan af en start Jaws daarna opnieuw op.

4.4.3 Specifieke sneltoetsen

ESYS BEDIENING JAWS

LJ = linker joystick

RJ = rechter joystick

De joysticks kunnen naar links, rechts, omhoog, omlaag en ingedrukt worden.

D = duimtoets

LD = linker duimtoets

RD= rechter duimtoets

De duimtoetsen kunnen naar links, rechts en ingedrukt worden. Zolang je zelf geen andere functie aan specifieke duimtoetsen hebt toegekend, hebben ze allemaal dezelfde betekenis. Verander in geen geval de functie van de meest linkse duimtoets, daar deze al wordt gebruikt.

Esys	Toepassing	
RJ omhoog	Pijl omhoog	
RJ omlaag	Pijl omlaag	
RJ links	Pijl links	
RJ rechts	Pijl rechts	
RJ indrukken	Enter	
D rechts	Braille lijn verder	
D links	Braille lijn terug	
D indrukken	Stop spraak	
LJ links + RJ omhoog	Beweeg de actieve cursor met de braille navigatie	
	toetsen	
LJ links + RJ omlaag	Braille cursor volgt de actieve cursor	
LJ links + D rechts	Volgende regel	
LJ links + D links	Vorige regel	
LJ rechts + RJ omhoog	Taken lijst Jaws	
LJ rechts + RJ rechts	Rechter muisklik	
LJ rechts + RJ links	Linker muisklik	
LJ rechts + RJ indrukken	Linker muisklik en vasthouden	
LJ rechts + D links	Braille lijn bovenaan	
LJ rechts + D rechts	Braille lijn onderaan	
LJ rechts + D indrukken	Minimaliseer	
LJ omhoog + RJ omhoog	IE: selecteer een link	
LJ omhoog + RJ omlaag	IE: selecteer een frame	
LJ omhoog + RJ links	selecteer een kop	
LJ omhoog + RJ rechts	Selecteer een editveld	
LJ omhoog + RJ indrukken	Wissel tussen 6 of 8 punts braille	
LJ omhoog + D links	Naar einde document	
LJ omhoog + D rechts	Naar begin document	
LJ omlaag + RJ omhoog	Jaws cursor naar PC cursor	
LJ omlaag + RJ omlaag	PC cursor naar Jaws cursor	
LJ omhoog + RJ links	Activeer PC cursor	
LJ omhoog + RJ rechts	Activeer Jaws cursor	

4.5 Gebruik met WindowEyes

4.5.1 algemeen

Om in Window-Eyes met de ESYS leesregel te kunnen werken, moet eerst de ESYS driver worden geïnstalleerd en moet in de screenreader worden aangegeven dat je met een ESYS leesregel gaat werken.

De ESYS driver kan worden gedownload op de site van <u>eurobraille.nl</u>. Ga naar de link downloads en als deze pagina is geopend vind je daar de drivers voor Window-Eyes. Let op: zorg ervoor dat je de goede driver installeert: 32- of 64 bits.

4.5.2 Het toevoegen van de ESYS leesregel

Koppelen via USB

Om de ESYSleesregel met Window-Eyes te gebruiken moet je deze eenmaal activeren in het Window-Eyes instellingen menu. Standaard wordt dit menu met de Control + Backslash opgeroepen. Ga met de Pijltoetsen in het hoofdmenu naar Apparaten en druk vervolgens op Pijl rechts. De opties onder dit menu komen dan te voorschijn. Kies met Pijl omlaag voor Brailleleesregels. Met de Tab toets kom je dan in het deel van het venster terecht waar je de leesregel kunt activeren.

Kies bij leesregels met de pijltoetsen voor Eurobraille Generic. Kies daarna voor USB en druk vervolgens op de knop activeren.

Als laatste stap verbind je de ESYS leesregel met de meegeleverde USB-kabel met de computer. Zet daarna de leesregel aan en kies door middel van de cursorrouter toetsen voor de optie USB. Sluit daarna Window-Eyes en herstart deze. De leesregel is dan gekoppeld met Window-Eyes.

Koppelen via Bluetooth

Om je leesregel via Bluetooth met je computer te verbinden, moeten deze eerst aan elkaar worden gekoppeld. Ga hiervoor naar het configuratiescherm van je computer en open het Bluetoothmenu. Druk op de knop apparaten toevoegen.

Ga in het overzicht van gevonden Bluetoothapparaten naar de ESYS leesregel en kies voor de optie om de sleutel uit de handleiding in te voeren. Als je deze niet hebt gewijzigd, is deze code: 0000. Als je de code handmatig hebt gewijzigd, kun je deze terugvinden in het Bluetoothmenu, zie paragraaf 3.1. Op het moment dat een koppeling tot stand is gebracht, wordt informatie getoond over het COM-poortnummer. Onthoudt dit, want deze gegevens heb je later nodig.

Om vervolgens de ESYS met Window-Eyes te gebruiken moet je deze eenmaal activeren in het Window-Eyes instellingen menu. Standaard wordt dit menu met de Control + Backslash opgeroepen. Ga met de pijltoetsen in het hoofdmenu naar Apparaten en druk vervolgens op Pijl rechts. De opties onder dit menu komen dan te voorschijn. Kies met Pijl omlaag voor Brailleleesregels. Met de Tab toets kom je dan in het deel van het venster terecht waar je de leesregel kunt activeren.

Kies bij leesregels met de pijltoetsen voor Eurobraille Generic. Ga met tab vervolgens naar de volgende optie Poorten. Kies daar de juiste COM-poort. Dit is het nummer dat je hebt gekregen in het configuratiescherm. Ga vervolgens met Tab naar Activeren en druk op Enter.

Als laatste stap zet je daarna de leesregel aan. Kies door middel van de cursorrouter toetsen voor de optie Bluetooth . Sluit daarna Window-Eyes en herstart deze. De leesregel is dan draadloos gekoppeld met Window-Eyes.

Je kunt nu informatie van het scherm op je leesregel aflezen. Verder kun je met de cursorroutertoetsen klikken op een optie in het scherm zoals een pictogram of link op een webpagina. Daarnaast kun je met de joystick door menu-items heen lopen. De duimtoetsen kun je gebruiken om door teksten die meer tekens bevatten dan er kunnen worden weergegeven op de leesregel door te scrollen. Ook kun je nu ook de brailleinvoertoetsen gebruiken om tekens in te voeren.

4.5.3 Specifieke sneltoetsen

LJ = linker joystick

RJ = rechter joystick

De joysticks kunnen naar links, rechts, omhoog, omlaag en ingedrukt worden.

D = duimtoets

LD = linker duimtoets

RD= rechter duimtoets

De duimtoetsen kunnen naar links, rechts en ingedrukt worden. Zolang je zelf geen andere functie aan specifieke duimtoetsen hebt toegekend, hebben ze allemaal dezelfde betekenis. Verander in geen geval de functie van de meest linkse duimtoets, daar deze al wordt gebruikt.

BRAILLE	FUNCTIE Braille toetsen		sen
LS + 1, 2, 3, 4 (p)	Startknop	$\bigcirc \bullet \bullet \bullet \bullet$	●000
LS + 5, 6	Contextmenu	<u>0000</u>	$\bigcirc \bullet \bullet \bigcirc$
RS + 2, 5, 6	Tab	0000	$\underline{\bigcirc \bullet \bullet \bigcirc}$
RS + 2, 3, 5	Shift-Tab	$\bigcirc \bullet \bullet \bigcirc$	<u>0000</u>
RS + 1, 4 (c)	Pauze	0000	● <u>000</u>
RS + 8	Alt	0000	<u>000</u>
RS + 7, 8	Control	●000	<u>000</u>
LS + 7	Capslock aan	<u>●000</u>	0000
LS + 8	Capslock uit	<u>0000</u>	000●
RS + 1, 2, 4, 5 (g)	Escape	0000	$\bullet \bullet \circ \circ$
RS + LS	Enter	<u>0000</u>	<u>0000</u>
LS	Backspace	<u>0000</u>	0000
RS	Spatie	0000	<u>0000</u>
LS + RS	Enter	<u>0000</u>	<u>0000</u>
RS + 1245	Escape	0000	<u>●●○○</u>
RS + 2, 3, 6	Backspace of correctie	$\bigcirc \bullet \bullet \bigcirc$	<u>0000</u>
RS + 2, 5, 6	Tab	0000	$\bigcirc \bullet \bullet \bigcirc$
RS + 235	Shift + Tab	$\bigcirc \bullet \bullet \bigcirc$	<u>0000</u>
RS + 3, 4, 5	Enter	0000	<u>●●○○</u>
RS + 1, 2, 3 (l)	Home (Begin)	$\bigcirc \bullet \bullet \bullet$	<u>0000</u>
RS + 4, 5, 6	End	0000	
RS + 1, 3 (k)	Page up	$\bigcirc \bullet \bigcirc \bullet$	0000
RS + 4, 6	Page down	0000	<u>●○●○</u>
RS + 2	Pijl links	0000	<u>0000</u>
RS + 5	Pijl rechts	0000	<u>0000</u>
RS + 4	Pijl omhoog	0000	<u>•000</u>
RS + 6	Pijl omlaag	0000	<u>0000</u>
RS + 3, 5	Insert	0000	<u>0000</u>
RS + 3, 6	Wissen	0000	<u>0000</u>
RS + 1346	Print Screen	000	
RS + 1, 4 (c)	Pauze	0000	<u>●000</u>
RS + 2, 4, 6	Enter	0000	$\underline{\bullet} \bigcirc \bullet \bigcirc$
RS + 2, 3	Home	$\bigcirc \bullet \bullet \bigcirc$	<u>0000</u>

BRAILLE	FUNCTIE	Braille toetsen	
RS + 5, 6	End	0000	$\bigcirc \bullet \bullet \bigcirc$
RS + 26	Insert	0000	0000
LS + 1234	Windows start menu	$\bigcirc \bullet \bullet \bullet \bullet$	●000
LS + 56	Context menu	0000	000

4.6 Gebruik met SuperNova

4.6.1 Algemeen

Om in SuperNova met de ESYS leesregel te kunnen werken, moet eerst de ESYS driver worden geïnstalleerd en moet in de screenreader worden aangegeven dat je met een ESYS leesregel gaat werken.

De ESYS driver kan worden gedownload op de site van <u>eurobraille.nl</u>. Ga naar de link downloads en als deze pagina is geopend vind je daar de drivers voor SuperNova. Let op: zorg ervoor dat je de goede driver installeert: 32- of 64 bits.

4.6.2 Het toevoegen van de ESYS leesregel

Het toevoegen van de Esys braille leesregel gaat als volgt:

- 1. Open het menu van Supernova met CTRL + Spatiebalk.
- 2. Druk op ALT om naar de menubalk te gaan.
- 3. Ga met pijl rechts naar de optie Algemeen.
- 4. Ga met pijl omlaag naar Geavanceerde opties en druk op Enter.
- 5. Druk op Tab tot Sam Instelling en druk op Enter, nu komt het SAM Configuratiescherm op het scherm.
- 6. Druk op TAB, nu kom je in de lijst van synthesizers en brailleleesregels.
- 7. Druk op de letter E tot je het woord Eurobraille hoort.
- 8. Druk op de spatiebalk om te selecteren.
- 9. Druk op Tab om op de Instellen knop te komen.
- 10. Druk op Enter, nu opent het configuratiemenu van SAM.
- 11. Druk op pijl omlaag om te kiezen voor Manual Configuration.
- 12. Druk op Tab om in het lijstje van mogelijkheden te komen.
- 13. Druk op pijl omlaag om USB te kiezen en druk op Enter. Nu zal SAM de driver van de leesregel gaan laden.
- 14. Tab door naar sluiten en druk op Enter en daarna op Escape.

Nu moeten we Supernova nog vertellen dat we van deze brailleleesregel gebruik willen maken.

- 1. Druk op ALT om naar de menubalk te gaan.
- 2. Ga met pijl rechts naar de optie Braille.
- 3. Ga met pijl omlaag naar de optie Algemene Voorkeuren.
- 4. Druk op Enter.
- 5. Druk op CTRL + Tab om naar het tabblad Braille Eenheden te gaan.
- 6. Druk op Enter om het menu met de braille eenheden te openen.
- 7. Ga met pijl omhoog/omlaag op zoek naar je brailleleesregel.
- 8. Druk op Enter, nu wordt de leesregel gekoppeld.
- 9. Tab naar OK.
- 10. Druk op Enter. Nu is de brailleleesregel gekoppeld.

4.6.3 Specifieke sneltoetsen

LJ = linker joystick

RJ = rechter joystick

De joysticks kunnen naar links, rechts, omhoog, omlaag en ingedrukt worden.

D = duimtoets

LD = linker duimtoets

RD= rechter duimtoets

De duimtoetsen kunnen naar links, rechts en ingedrukt worden. Zolang je zelf geen andere functie aan specifieke duimtoetsen hebt toegekend, hebben ze allemaal dezelfde betekenis. Verander in geen geval de functie van de meest linkse duimtoets, daar deze al wordt gebruikt.

Met de specifieke toetsen voor Supernova Access Suite en Reader kan je veel zaken binnen Supernova op eenvoudige wijze aansturen. Zie onderstaand schema:

FUNCTIE	BRAILLETOETSEN
Open het regelpaneel	LJ rechts + RJ indrukken
Open het regelpaneel	LJ rechts + RJ omhoog
Braille regel verder	D rechts
	LJ omlaag + RJ omlaag
	LJ links + D rechts
Braille regel terug	D links
	LJ omlaag + RJ omhoog
	LJ omlaag + D links
Statusbalk	LJ rechts + D rechts
Schakel tussen 6 punts en 8 punts	LJ omhoog + RJ indrukken
Braille uitgebreid aan/uit	LJ links + RJ links
Braille fysiek aan/uit	LJ links + RJ omhoog
Titelbalk	LJ rechts + D links
Braille volgen aan/uit	LJ links + RJ omlaag
Dolphin cursor (algemeen) uit	LJ omlaag + RJ links
Dolphin cursor (algemeen) aan	LJ omlaag + RJ rechts
Elementenlijst	LJ omhoog + RJ rechts
Frameslijst	LJ omhoog + RJ omlaag
Koppenlijst	LJ omhoog + RJ links
Linkenlijst	LJ omhoog + RJ omhoog
Systeembalk	LJ rechts + RJ omlaag
Voorlezen vanaf hier aan/uit	LJ omlaag + D rechts
CTRL + END	LJ omhoog + D rechts
CTRL + HOME	LJ omhoog + D links
Pijl omlaag	RJ omlaag
Pijl omhoog	RJ omhoog
Pijl links	RJ links
Pijl rechts	RJ rechts
Enter	RJ indrukken
Letter uitspreken, 3 mogelijkheden	LJ links + D rechts + D links
Regel uitspreken	LJ omhoog + D rechts + D links
Waar ben ik ?	LJ omlaag + D rechts + D links

FUNCTIE	BRAILLETOETSEN
Spreekt woord uit waar de cursor in staat	LJ rechts + D rechts + D links
Spraak aan/uit	LJ links + RJ rechts

4.7 Toetscombinaties voor het bedienen van het toetsenbord

Met behulp van het brailletoetsenbord van je ESYS leesregel, kun je vrijwel alle toetsen van je computertoetsenbord uitvoeren, zodat de pc vrijwel geheel via de leesregel kan worden bestuurd.

De toetsen van het computertoetsenbord worden op de leesregel gemaakt door combinaties van de acht braillepunten met de rechter of linker spatietoets.

Hieronder een overzicht.

Let op: de twee spatietoetsen op de ESYS leesregels hebben ieder een andere functie. Dit geldt ook wanneer zij worden gebruikt in combinatie met braillepunten om een functie uit te voeren.

4.7.1 Stuurtoetsen van de computer.

RS =rechterspatietoets

LS = linkerspatietoets

De cijfers verwijzen naar de braille-invoerknoppen op de brailleleesregel in de volgorde: 7 3 2 1 4 5 6 8.

BRAILLE	FUNCTIE	Braille toetsen
RS + 3, 6	Wissen	O●OO <u>OO●O</u>
RS + 3, 4, 5	Enter	○●○○ <u>●●○○</u>
RS + 2, 3, 6	Backspace of correctie	○●●○ <u>○○●○</u>
RS + 1, 2, 4, 5 (g)	Escape	<u>●●○○</u>

4.7.2 Functietoetsen van de computer

BRAILLE	Braille toet	sen	FUNCTIE
LS + 1 (a)	<u>000</u>	0000	F1
LS + 1, 2 (b)	0000	0000	F2
LS + 1, 4 (c)	<u>000</u>	●000	F3
LS + 1, 4, 5 (d)	<u>000</u>	●●○○	F4
LS + 1, 5 (e)	<u>0000</u>	0000	F5
LS + 1, 2, 4 (f)	0000	●000	F6
LS + 1, 2, 4, 5 (g)	0000	●●○○	F7
LS + 1, 2, 5 (h)	0000	0000	F8
LS + 2, 4 (i)	0000	●000	F9
LS + 2, 4, 5 (j)	0000	●●○○	F10
LS + 1, 3 (k)	000	0000	F11
LS + 1, 2, 3 (I)	$\bigcirc \bullet \bullet \bullet \bigcirc$	0000	F12

4.7.3 Navigatietoetsen van de computer

BRAILLE	Braille toetsen		FUNCTIE
RS + 2, 5, 6	0000	$\bigcirc \bullet \bullet \bigcirc$	Tab
RS + 2, 3, 5	000	<u>0000</u>	Shift-Tab
RS + 8	0000	000•	Alt
RS + 7, 8	•000	000•	Control
RS + 1, 2, 4, 5 (g)	0000		Escape
RS + LS	0000	<u>0000</u>	Enter
LS	<u>0000</u>	0000	Backspace
RS	0000	<u>0000</u>	Spatie

5. De ESYS leesregel gebruiken in combinatie met een Apple computer.

5.1 Algemeen.

De ESYS brailleleesregels kunnen heel goed worden gebruikt in combinatie met een Apple computer. Met behulp van de brailletoetsen, joysticks en duimtoetsen kan je veel computerfuncties rechtstreeks op de leesregel uitvoeren.

5.2 Enkele basisbegrippen om te kunnen werken met VoiceOver.

Hoewel de werkwijze van VoiceOver, de screenreader van Apple, geen deel van deze handleiding uitmaakt, worden hier toch enkele begrippen beschreven die het aansluiten van de ESYS leesregel en het instellen ervan mogelijk maken. VoiceOver kan worden opgestart en afgesloten met de toetscombinatie Command + F5.

Bijna alle VoiceOver commando's worden gegeven met behulp van toetscombinaties. De control- en alt toets (op een Apple toetsenbord ook wel optiontoets genoemd) maken hier altijd deel van uit. Deze toetsen worden dan ook gemakshalve de VoiceOver-toetsen genoemd, afgekort tot VO-toetsen.

Deze VO-toetsen worden altijd ingedrukt in combinatie met andere toetsen. Om de VoiceOver-cursor bijvoorbeeld naar rechts te bewegen, moeten de VoiceOvertoetsen worden ingedrukt samen met de pijl naar rechts. In deze handleiding wordt dit afgekort en omschreven als: VO + pijl naar rechts.

Om in VoiceOver met een tabel of andere onderdelen te kunnen werken, moet je aangeven dat je met dat onderdeel wilt gaan werken. In sommige documentatie wordt dit ook wel interacteren genoemd. Dit is een begrip dat van groot belang is om met VoiceOver te kunnen werken en waardoor het werken met een Apple computer afwijkt van het werken met een Windows computer.

Het werken met een onderdeel schakel je in door de toetscombinatie VO + shift + pijl omlaag. Het stoppen met het werken met het onderdeel doe je door de toetscombinatie VO + shift + pijl omhoog.

Op de ESYS leesregel kan het werken met een onderdeel worden ingeschakeld door de toetscombinatie spatie + de punten 2, 5 en 6 tegelijk in te drukken.

Voor het stoppen met het werken met een onderdeel moet de toetscombinatie spatie + de punten 3, 5 en 6 worden ingedrukt.

Het VoiceOver hulpprogramma kan worden gestart door de toetscombinatie VO + F8.

5.3 Het koppelen van de leesregel.

Omdat de drivers van de ESYS leesregel in het besturingssysteem van Apple zijn opgenomen, hoeven er geen extra drivers te worden geïnstalleerd. De leesregel kan zowel via USB als via Bluetooth worden gekoppeld met de Mac-computer. Hieronder worden beide manieren beschreven.

5.3.1 Koppelen via USB.

Sluit de leesregel met behulp van de meegeleverde USB-kabel aan. De leesregel werkt zodra VoiceOver op de computer is ingeschakeld.

5.3.2 Koppelen via Bluetooth.

Belangrijk: let erop dat een Bluetooth leesregel niet gekoppeld dient te worden via het bluetoothmenu van besturingssysteem van Apple. Dit moet via het VoiceOver Hulpprogramma!

Schakel de leesregel in.

Ga naar het menu Bluetooth en druk op een van de aanraakschakelaars boven het woord Bluetooth of typ de letter b. Op de leesregel verschijnt de melding: activeren, welke melding bijna direct wijzigt in: niet verbonden.

Open op de computer het VoiceOver hulpprogramma met VO + F8.

Ga in het menu hulpapparaat categorieën naar de categorie braille. Je kunt hier rechtstreeks naar toe springen met behulp van de sneltoets command + 9. Ga met VO + pijl rechts naar het tabblad leesregels.

Ga met de toetscombinatie VO + pijl rechts verder naar de knop Voeg toe en druk deze in met de toetscombinatie VO + spatie.

VoiceOver gaat zoeken naar beschikbare Bluetooth brailleleesregels.

Na enkele ogenblikken verschijnen in de tabel de naam en kenmerken van je leesregel.

Ga met VO + pijl rechts naar de knop selecteren en druk deze in met VO + spatie. Je wordt gevraagd op je computer de toegangscode in te geven. Deze is 0000. Let op: je hebt slechts enkele ogenblikken om deze code op je computer in te geven. Je hoort een geluid en de koppeling is tot stand gebracht.

Het VoiceOver hulpprogramma kan vervolgens worden afgesloten met de toetscombinatie command + q.

De volgende keer dat je de computer aanzet, en de leesregel wilt koppelen, hoef je alleen de letter b op de leesregel in te drukken of met de joystick naar het Bluetoohtmenu te gaan en op een van de cursorroutertoetsen boven het woord Bluetooth te drukken. Hierna wordt de leesregel automatisch gekoppeld.

5.4 Algemene informatie over het werken met een leesregel op een Mac.

5.4.1 Het schuiven in tekst op een leesregel.

Soms, zeker wanneer een kleinere leesregel wordt gebruikt, is een regel met tekst te lang voor de brailleleesregel. In dat geval kun je de leesregel met de duimtoetsen links en rechts op de leesregel naar links of naar rechts schuiven om alle tekst te kunnen lezen. Elke keer dat je de duimtoetsen naar links of rechts schuift, wordt de tekst met het aantal cellen van de leesregel naar links of naar rechts geschoven. De statuscellen worden hierbij ook meegeteld.

Als je de VoiceOver-cursor verplaatst met behulp van de VoiceOver-toetsen, wordt de weergave van de leesregel automatisch aangepast wanneer dit nodig is om de cursor te volgen. Dit gebeurt zelfs wanneer de cursor naar de vorige of volgende regel wordt verplaatst.

5.4.2 Cursorroutertoetsen.

De cursorroutertoetsen kun je gebruiken om opdrachten uit te voeren of om de cursor naar een bepaalde locatie te sturen. Als je op een cursorroutertoets drukt die boven een regelaar staat, wordt de VoiceOver-cursor naar die regelaar verplaatst, tenzij de cursor daar al staat. Als de VoiceOver-cursor al bij de regelaar staat, wordt met het indrukken van de bijbehorende routertoets de standaardtaak van de regelaar uitgevoerd. Als je bijvoorbeeld op een knop wilt klikken, kun je op de bijbehorende cursorroutertoets drukken om de VoiceOver-cursor naar de knop te verplaatsen en vervolgens nogmaals op de cursorroutertoets drukken om op de functie van de knop te klikken. In dat geval hoef je het toetsenbord van de computer helemaal niet aan te raken. Als je tekst leest of navigeert in tekst, kun je de cursorroutertoets gebruiken om de VoiceOver-cursor naar die locatie in de tekst te verplaatsen. Klik op de cursorroutertoets boven de locatie waar je de cursor naar toe wilt halen en de cursor springt daar dan direct naar toe.

Je kunt op de cursorroutertoets boven een statuscel drukken om een uitgebreide braillebeschrijving van elk teken in de cel weer te geven. Om terug te keren naar de tekst, druk je op een andere cursorroutertoets.

5.4.3 Statuscellen op een leesregel gebruiken.

De inhoud van de regel op het scherm met de VoiceOvercursor wordt weergegeven in de cellen van de leesregel. VoiceOver maakt gebruik van statuscellen om aanvullende informatie over de regel te geven, zoals de tekstkenmerken. Omdat de ESYS leesregels geen aparte statuscellen bevatten, gebruikt VoiceOver de eerste drie cellen aan de linker- of rechterkant van de leesregel, afhankelijk van je voorkeuren. VoiceOver laat een cel leeg om een scheiding aan te brengen tussen de statuscellen en de andere cellen. Hoe je het gebruiken van statuscellen kunt in- en uitschakelen wordt verderop beschreven.

Manieren om statuscellen te gebruiken.

Als je hebt ingesteld dat de algemene weergavestatus moet worden weergegeven, zie je informatie over VoiceOver, de leesregel en het systeem. De tekens 1 en 2 worden bijvoorbeeld gebruikt voor ongelezen en gelezen aankondigingen, en de tekens 7 en 8 geven aan dat je naar links of naar rechts kunt schuiven.

Als je hebt ingesteld dat de statuscel voor de tekststijl moet worden weergegeven, worden veelgebruikte tekststijlen weergegeven, zoals vet of cursief. De tekens 1 en 2 geven bijvoorbeeld respectievelijk vet en cursief aan, terwijl het teken 4 aangeeft dat de geselecteerde tekst een spelfout bevat.

Als je hebt ingesteld dat de statuscel voor uitgebreide tekststijl moet worden weergegeven, zie je tekststijlen die minder vaak worden gebruikt. De tekens 1 en 2 geven dan bijvoorbeeld respectievelijk superscript en subscript aan, terwijl het teken 5 wordt gebruikt om aan te geven dat de geselecteerde tekst dubbel onderstreept is. Druk op de cursorroutertoets boven een statuscel om een uitgebreide

braillebeschrijving van elk teken in de cel weer te geven. Om de beschrijving te verwijderen, druk je op een andere cursorroutertoets.

Als je geen voorkeuren voor statuscellen hebt opgegeven, wordt er geen statusinformatie weergegeven en worden alle leescellen gebruikt voor de inhoud van de huidige regel.

5.4.4 Aankondigingen op een leesregel bekijken.

Activiteiten die niet visueel op het scherm worden weergegeven, worden door VoiceOver als aankondigingen naar de brailleleesregel verzonden. Als een programma dat op de achtergrond wordt uitgevoerd bijvoorbeeld om gebruikersinterventie vraagt of als er een nieuw venster wordt geopend, verstuurt VoiceOver een aankondiging naar je ESYS leesregel.

VoiceOver bewaart maximaal 30 aankondigingen. De laatste aankondiging wordt als eerste weergegeven. Als je hebt ingesteld dat de statuscel met de algemene weergavestatus moet worden weergegeven, kun je aankondigingen bekijken.

Manieren om aankondigingen te bekijken.

In de statuscel voor de algemene weergavestatus geeft het teken 1 aan of er nieuwe ongelezen aankondigingen zijn. Het teken 2 geeft aan of de huidige aankondiging al is gelezen.

Standaard is de toetscombinatie spatie plus de punten 1, 3, 4, 5 (N) op de ESYS leesregel gekoppeld aan het commando 'Geschiedenis aankondigingen'. Druk op deze toetscombinatie om de laatste aankondiging weer te geven in de leescellen. Gebruik vervolgens de toetsen Pijl-omhoog en Pijl-omlaag om door de aankondigingen te bladeren.

Om door de eerder ontvangen aankondigingen te bladeren, druk je op de toets Pijlomhoog om naar de oudste aankondiging te gaan en op de toets Pijl-omlaag om naar de laatste aankondiging te gaan.

Als je de aankondigingen hebt gelezen, druk je op een cursorroutertoets boven de aankondiging om terug te keren naar de tekst op het scherm.

5.5 Het brailledetailniveau

5.5.1 Algemeen

Het brailledetailniveau regelt de hoeveelheid informatie die op de leesregel over de verschillende kenmerken wordt weergegeven.

Als je bijvoorbeeld naar de pagina <u>aangepastlezen.nl</u> gaat, zie je als een van de eerste links inhoud. Als je het brailledetailniveau op laag hebt staan, wordt op de leesregel alleen het woord inhoud weergegeven. Als je het brailledetailniveau op normaal zet, wordt op de leesregel aangegeven dat het een koppeling betreft. Bij een kop op een internetpagina wordt bij een laag brailleniveau alleen de naam van de kop weergegeven op de leesregel, terwijl bij een hoog detailniveau ook wordt aangegeven dat het een kop betreft en van welk niveau.

5.5.2 Het instellen van het brailledetailniveau.

Het brailledetailniveau kan op verschillende manieren worden ingesteld. Het standaard brailledetailniveau wordt ingesteld via het VoiceOver hulpprogramma. Je kunt hierbij als volgt te werk gaan:

Open het VoiceOver hulpprogramma met VO + F8.

Ga naar de categorie details (sneltoets command + 2).

Ga met VO + pijl rechts naar rechts en selecteer het tabblad braille;.

Ga met VO +pijl naar rechts naar de standaard brailledetails.

Open de venstermenuknop met VO + spatie en selecteer het gewenste niveau, laag, normaal of hoog en sluit af met enter.

Hierna kun je het venster afsluiten met command + q.

5.5.3 Het tijdelijk wijzigen van het brailledetailniveau.

Het is ook mogelijk het brailledetailniveau tijdelijk op een ander niveau te zetten. Geef het VoiceOver commando VO + v.

Ga met de pijlen links of rechts naar het brailledetailniveau.

Kies met de pijlen omhoog en omlaag het gewenste brailledetailniveau.

Geef enter om dit venster te sluiten.

VoiceOver onthoudt het laatst gekozen brailledetailniveau.

5.5.4 Het wijzigen van het brailledetailniveau per regelaar.

Het is bovendien mogelijk het brailledetailniveau per regelaar in te stellen. Zo kun je er bijvoorbeeld voor kiezen het detailniveau op laag te zetten, maar alleen voor koppelingen hoog. Ook dit wordt geregeld in het VoiceOver hulpprogramma:

Open het VoiceOver hulpprogramma met de toetscombinatie VO + F8.

Ga met het commando command 2 naar de categorie details.

Ga met VO + pijl rechts naar het tabblad braille en selecteer deze.

Ga met VO + pijl rechts naar de inhoud van het tabblad.

Ga naar het aankruisvakje extra brailledetailniveau opties en schakel deze in.

Ga met VO + pijl rechts naar de tabel aangepast detailniveau.

Geef pijl omlaag om in de tabel te komen en geef het VoiceOver commando VO + shift + pijl omlaag om met de tabel te kunnen werken.

Ga omlaag en kies de gewenste regelaar waarvoor je een afwijkend brailledetailniveau wilt instellen.

Ga naar rechts naar de menuknop detailniveau en open deze met VO + spatie. Kies het gewenste niveau en sluit af met enter.

Naast het feit dat je per regelaar voor een afwijkend detailniveau kunt kiezen, is het ook nog mogelijk aan te geven welke informatie je van deze regelaar wilt zien op je leesregel en in welke volgorde.

Open hiervoor het VoiceÖver hulpprogramma en ga via de categorie details naar het tabblad braille zoals hierboven omschreven.

Kies in de tabel de desbetreffende regelaar waarvoor je de weergave wilt aanpassen; Ga naar rechts en open de menuknop.

Kies voor aangepast.

Ga naar rechts naar de tabel volgorde onderdelen.

Geef pijl omlaag om in de tabel te komen en geef het commando VO + shift + pijl omlaag om met de tabel te kunnen werken.

Selecteer welke informatie je op de leesregel wilt zien.

Bepaal met command pijl omhoog of omlaag in welke volgorde je de informatie op je leesregel wilt zien. Wil je bijvoorbeeld eerst zien of het een koppeling betreft en daarna de naam van de koppeling of andersom.

Ga naar de knop ok en sluit af.

Sluit het VoiceOver hulpprogramma met command + q.

5.6 De categorie braille in het VoiceOver hulpprogramma.

5.6.1 Algemeen.

In de categorie braille van het VoiceOver hulpprogramma kan worden aangegeven hoe de informatie van het scherm op de leesregel moet worden gepresenteerd. Ook kunnen hier commando's aan brailletoetsen worden toegewezen. De categorie bestaat uit twee tabbladen, te weten lay-out en leesregels.

Om de categorie braille in het VoiceOver hulpprogramma te openen, gaat je als volgt te werk:

Open het VoiceOver hulpprogramma met het commando VO + F8.

Ga naar de categorie braille met de sneltoets command 9.

Ga naar rechts met VO + pijl rechts en selecteer het gewenste tabblad.

5.6.2 Het tabblad lay-out van de categorie braille

In het tabblad lay-out van de categorie braille kunt je instellingen aanpassen voor je ESYS leesregel.

Optie	Beschrijving
Brailleleesregel	Hier wordt aangegeven welke brailleleesregel VoiceOver heeft herkend.
Braillevertaling	Kies uit het venstermenu de taal waarin je uitvoer wilt weergeven.
Toon braillekortschrift	Schakel het aankruisvak in als je uitvoer wilt weergeven in braillekortschrift. De standaardinstelling is dat VoiceOver uitvoer in gewoon brailleschrift weergeeft. Als je deze optie selecteert, wordt het aankruisvak 'Toon achtpuntsbraille' automatisch uitgeschakeld. Wanneer je braillekortschrift gebruikt, wordt het woord in de VoiceOvercursor automatisch in gewoon brailleschrift weergegeven, zodat je het nauwkeuriger kunt wijzigen. Als de VoiceOver-cursor vervolgens naar een ander woord wordt verplaatst, wordt het woord weer omgezet in braillekortschrift
Toon achtpuntsbraille	Schakel dit aankruisvak in om achtpuntsbraille (gewoon brailleschrift) te gebruiken als de primaire brailleleesregel dit ondersteunt. Deze optie is standaard ingeschakeld.
Gebruik punt 7 en 8 om de cursor aan te geven	Schakel dit aankruisvak in om punten 7 en 8 te gebruiken voor het aangeven van de positie van de VoiceOver- cursor. Deze optie is standaard ingeschakeld.
Statuscellen	Schakel de aankruisvakken in van de statuscellen die je wil gebruiken. Toon algemene leesregelstatus: Hiermee geef je informatie weer over de richting waarin de huidige regel moet worden verschoven en informatie over aankondigingen. Toon tekststijl: Hiermee geef je veelgebruikte tekststijlen,

Optie	Beschrijving
	zoals vet of cursief, weer. Toon uitgebreide tekststijl: Hiermee geef je minder vaak gebruikte tekststijlen, zoals doorgehaald of superscript, weer.
Toon status	Selecteer een keuzerondje om aan te geven of je de cellen links (de standaardinstelling) of rechts van de brailleregel als statuscellen wilt gebruiken. Wijzig deze instelling alleen als je brailleleesregel geen eigen statuscellen heeft.
Toon waarschuwingsberichten	Sleep de schuifknop helemaal naar links ('Uit') als je geen waarschuwingsberichten wilt weergeven. Om in te stellen hoe snel waarschuwingen worden weergegeven, sleept je de schuifknop naar een positie tussen 'Snel' (naar links) en 'Traag' (helemaal naar rechts).

5.6.3 Het tabblad leesregels van de categorie braille. In het tabblad leesregels kun je een lijst weergeven van de brailleleesregels die op je Mac zijn aangesloten of hiermee zijn gekoppeld en kun je VoiceOver-commando's toewijzen aan toetsen op je ESYS leesregel.

Optie	Beschrijving
Lijst met	Hier wordt aangegeven welke brailleleesregels VoiceOver
brailleleesregels	heeft herkend.
	De lijst bevat het primaire apparaat, losgekoppelde apparaten,
	apparaten die fysiek op de Mac zijn aangesloten (USB-
	symbool) en apparaten die via Bluetooth aan de Mac zijn
	gekoppeld (Bluetooth-symbool).
Informatie over	Hier wordt informatie getoond over de leesregel die in de lijst is
leesregel	geselecteerd, zoals het aantal cellen en statuscellen.
Primaire brailleleesregel	Schakel dit aankruisvak in het gedeelte met informatie over de
	leesregel in om de geselecteerde leesregel in te stellen als de
	primaire brailleleesregel.
Wijs commando's toe	Klik op de knop om commando's van VoiceOver toe te wijzen
	aan toetsen op de brailleleesregel.
Knop met plusteken (+)	Klik op de knop voeg toe (+) om een Bluetooth-brailleleesregel
	voor VoiceOver te configureren. JE kunt maar één Bluetooth-
	brailleleesregel tegelijkertijd gebruiken.
Knop met minteken (-)	Klik op de knop verwijderen (-) om een Bluetooth-
	brailleleesregel uit de lijst te verwijderen.
Sta invoer toe van	Kies uit het venstermenu de leesregels waarvan de
	geselecteerde leesregel invoer moet accepteren: Primaire
	brailleleesregel, Alle brailleleesregels of Geen brailleleesregels.
	Kies Primaire brailleleesregel om alleen invoer van de primaire
	leesregel te accepteren en invoer te weigeren van andere
	leesregels die met jouw Mac zijn verbonden. Als je VoiceOver
	bijvoorbeeld gebruikt in een klas en de leesregels van
	leerlingen met een Mac zijn verbonden, kun je voorkomen dat

invoer van die leesregels wordt geaccepteerd en ervoor zorgen dat alleen de invoer van de leesregel van de docent wordt geaccepteerd.

5.6.4 Het wijzigen en toewijzen van braillecommando's.

Algemeen.

VoiceOver herkent of de aangesloten brailleleesregel invoertoetsen heeft en wijst vervolgens veelgebruikte VoiceOver-commando's aan de toetsen toe. Op deze manier kunt je efficiënter werken omdat je het toetsenbord minder vaak hoeft te gebruiken. Stel dat VoiceOver het commando Omhoog koppelt aan de toetscombinatie spatie + punt 1 op je leesregel. Als je vervolgens deze toetscombinatie op je leesregel indrukt, wordt de VoiceOvercursor één regel naar boven verplaatst.

Je kunt de standaardtoewijzingen wijzigen en zelf nieuwe toets combinaties toevoegen.

Het wijzigen van een reeds ingestelde toetscombinatie.

Ga in het VoiceOver hulpprogramma naar de categorie braille en open het tabblad leesregels zoals hierboven omschreven.

Selecteer de ESYS leesregel.

Ga naar rechts en druk op de knop Wijs commando's toe.

Ga naar de tabel braille invoercommando's en activeer deze met het commando VO + shift + pijl omlaag.

Zoek de toetscombinatie op waarvan je de functie wilt wijzigen.

Ga naar rechts en open het menu met functies.

Je komt in een overzicht met categorieën. Open de gewenste categorie met pijl naar rechts en ga met de pijltjestoetsen naar het gewenste commando en activeer deze. Sluit de tabel met VO + shift pijl omhoog.

Ga naar rechts naar de knop gereed en activeer deze.

Sluit het VoiceOver hulpprogramma met command + q.

5.6.4.3 Het toewijzen van nieuwe commando's.

Ga in het VoiceOver hulpprogramma naar de categorie braille en open het tabblad leesregels zoals hierboven omschreven.

Selecteer de ESYS leesregel.

Ga naar rechts en druk op de knop Wijs commando's toe.

Ga naar rechts en activeer de knop voeg toe.

Ga naar links, naar de tabel braille invoercommando's en activeer deze met het commando VO + shift + pijl omlaag.

Zoek in het overzicht van brailletoetsen het commando op dat is omschreven als niet toegewezen.

Geef het commando command + b.

Druk binnen vijf seconden op de gewenste toets of toetsen op de ESYS leesregel; Vervolgens verschijnt deze toets of toetscombinatie in het overzicht.

Ga naar rechts en open het menu met functies.

Je komt in een overzicht met categorieën. Open de gewenste categorie en ga met de pijltjestoetsen naar het gewenste commando en activeer deze. Sluit de tabel met VO + shift pijl omhoog.

Ga naar rechts naar de knop gereed en activeer deze.

Sluit het VoiceOver hulpprogramma met command + q.

Om een en ander te verduidelijken, volgt hieronder een voorbeeld.

In VoiceOver is het mogelijk voor het onderdeel waar de VoiceOvercursor op dat moment staat een helptekst te laten uitspreken. Dit doe je door de toetscombinatie VO + shift + h in te drukken. Dit zijn vier toetsen en dat kan dus eenvoudiger. Ga in het VoiceOver hulpprogramma naar de categorie braille en selecteer het

tabblad leesregels zoals hierboven omschreven.

Selecteer je ESYS leesregel.

Ga naar rechts en activeer de knop wijs commando's toe.

Ga op zoek naar een toets of toetscombinatie die nog niet wordt gebruikt.

In dit voorbeeld nemen we de toets linker joystick omhoog.

Ga naar rechts en druk de knop voeg toe in.

Ga naar links, en ga in de tabel met braille commando's op zoek naar de toets niet toegewezen.

Geef het commando command + b.

Druk binnen vijf seconden de linker joystick omhoog.

Deze toets verschijnt in het overzicht.

Ga naar rechts.

Open het venstermenu en pijl omlaag naar de categorie algemeen en open deze met pijl rechts.

Pijl omlaag naar de optie lees helpinfo voor onderdeel en geef enter.

Ga naar rechts en druk de knop gereed in.

Sluit het VoiceOver hulpprogramma af met command + q.

Als je nu in het vervolg op je ESYS leesregel de linker joystick omhoog drukt, zal VoiceOver de helpinfo voor dat onderdeel uitspreken.

5.7 Reeds ingestelde toets combinaties voor de ESYS leesregel.

LJ = linker joystick

RJ = rechter joystick

De joysticks kunnen naar links, rechts, omhoog, omlaag en ingedrukt worden.

D = duimtoets

LD = linker duimtoets

RD= rechter duimtoets

De duimtoetsen kunnen naar links, rechts en ingedrukt worden. Zolang je zelf geen andere functie aan specifieke duimtoetsen hebt toegekend, hebben ze allemaal dezelfde betekenis. Verander in geen geval de functie van de meest linkse duimtoets, daar deze al wordt gebruikt.

Toetsen Leesregel	Braille toetsen	Commando
LD naar links		Verschuif brailleregel naar links
RD naar rechts		Verschuif brailleregel naar rechts
RJ naar links		Ga naar links

Toetsen Leesregel	Braille toet	sen	Commando
RJ naar rechts			Ga naar rechts
RJ naar boven			Ga naar boven
RJ naar beneden			Ga naar beneden
RJ indrukken			Voer taak voor onderdeel uit
LJ naar rechts			Schakel punt 7 en 8 voor de
			cursor in en uit
Linker en RD tegelijk			Stop werken met onderdeel
indrukken			
LD indrukken			Onderbreek of hervat spreken
RD indrukken			Onderbreek of hervat spreken
Duimtoets naar links en lj			Ga naar bovenste deel venster
naar rechts			
Duimtoets naar rechts en			Ga naar onderste deel venster
lj naar rechts			
LJ en rj tegelijk omhoog			Open webrotor
LJ omlaag en rj omhoog			Verplaats VoiceOver-cursor
			naar toetsenbordfocus
Linker en rj tegelijk			Verplaats toetsenbordfocus
omlaag			naar VoiceOver-cursor
Linker en rj tegelijk naar			Open contextueel menu
rechts			
LJ naar rechts en rj naar			Klik met muis
links			
Cursor routertoets			Voer standaardtaak voor huidig
			onderdeel uit
Status cursor routertoets			Schakel uitgebreide
			statusbeschrijving in of uit
Spatie + 1 (a)	<u>0000</u>	<u>0000</u>	Ga naar links
Spatie + 4	<u>0000</u>	<u>●000</u>	Ga naar rechts
Spatie + 3	<u>0000</u>	<u>0000</u>	Ga naar boven
Spatie + 6	<u>0000</u>	<u>0000</u>	Ga naar beneden
Spatie + 2, 3	<u>0000</u>	<u>0000</u>	Vorig rotoronderdeel
Spatie + 5, 6	<u>0000</u>	$\bigcirc \bullet \bullet \bigcirc$	Volgend rotoronderdeel
Spatie + 1, 2, 3 (I)	$\bigcirc \bullet \bullet \bullet \bullet$	<u>0000</u>	Ga naar begin
Spatie + 4, 5, 6	<u>0000</u>	$\underline{\bullet \bullet \bullet \circ}$	Ga naar einde
Spatie + 1, 2, 3, 5 (r)	$\bigcirc \bullet \bullet \bullet \bullet$	<u>0000</u>	Lees inhoud van VoiceOver-
			cursor
Spatie + 2, 4, 5, 6 (w)	<u>0000</u>	$\underline{\bullet \bullet \bullet \circ}$	Lees vanaf het begin
Spatie + 3, 6	<u>0000</u>	<u>0000</u>	Voer taak voor onderdeel uit
Spatie + 2, 3, 4 (s)	$\bigcirc \bullet \bullet \bigcirc$	<u>•000</u>	Ga naar menubalk
Spatie + 3, 4, 5	<u>0000</u>	$\bullet \bullet \circ \circ$	Verhoog volume
Spatie + 1, 2, 6	0000	0000	Verlaag volume
Spatie + 1, 2 (b)	0000	0000	escape
Spatie + 1, 4, 5 (d)	0000	••00	Koppel brailletoets met
			verwijdertoets
Spatie + 1, 5 (e)	0000	0000	Koppel brailletoets met Return-
			toets

Toetsen Leesregel	Braille toetsen		Commando
Spatie + 2, 3, 4, 5 (t)	0000	••00	Koppel brailletoets met Tab-
			toets
Spatie + 1, 2, 3, 4, 5, 6	$\bigcirc \bullet \bullet \bullet \bigcirc$	$\bullet \bullet \bullet \bigcirc$	Schakel schermgordijn in of uit
Spatie + 1, 2, 3, 4 (p)	$\bigcirc \bullet \bullet \bullet \bullet$	<u>•000</u>	Onderbreek of hervat spreken
Spatie + 1, 3, 4 (m)	000	<u>•000</u>	VoiceOver-geluid aan/uit
Spatie + 1, 3 (k)	000	0000	Toetsenbord help
Spatie + 1, 2, 3, 4, 6		● ○●○	Label onderdeel
Spatie + 2, 5, 6	0000	$\bigcirc \bullet \bullet \bigcirc$	Ga naar Dock
Spatie + 1, 2, 4 (f)	0000	<u>•000</u>	Zoek
Spatie + 1, 3, 6 (u)	000	0000	Open VoiceOver-
			hulpprogramma
Spatie + 2, 4 (i)	0000	<u>•000</u>	Onderdeelkiezer
Spatie + 2, 5	0000	0000	Open contextueel menu
Spatie + 1, 2, 5 (h)	0000	0000	Open Help-menu van
			VoiceOver
Spatie + 2, 4, 6	0000	$\bullet \circ \bullet \circ$	Eén pagina naar links
Spatie + 1, 3, 5 (o)	000	0000	Eén pagina naar rechts
Spatie + 3, 4, 5, 6	0000	$\bullet \bullet \bullet \circ \bigcirc$	Eén pagina omhoog
Spatie + 1, 4, 5, 6	0000	$\bullet \bullet \bullet \bigcirc$	Eén pagina omlaag
Spatie + 3, 4	0000	<u>•000</u>	Spreek huidige pagina in
			scrollgebied uit
Spatie + 2, 3 6	$\bigcirc \bullet \bullet \bigcirc$	0000	Start werken met onderdeel
Spatie + 3, 5, 6	0000	$\bigcirc \bullet \bullet \bigcirc$	Stop werken met onderdeel
Spatie + 2	<u>0000</u>	<u>0000</u>	Verschuif brailleregel naar links
Spatie + 5	<u>0000</u>	<u>0000</u>	Verschuif brailleregel naar
			rechts
Spatie + 1, 3, 4, 5 (n)	$\bigcirc \bullet \bigcirc \bullet$	$\bullet \bullet \circ \circ$	Geef
			aankondigingengeschiedenis
			weer
Spatie + 1, 2, 4, 5 (g)	<u>0000</u>	$\bullet \bullet \circ \circ$	Schakel braillekortschrift in of
			uit
Spatie + 1, 7	<u>•00•</u>	0000	Ga naar boven
Spatie + 4, 7	<u>•000</u>	<u>0000</u>	Ga naar beneden
Spatie + 2, 5, 6, 7		<u> </u>	Ga naar bureaublad
Spatie + 1, 3, 4, 7	$\underline{\bullet \bullet \bigcirc \bullet}$	<u>0000</u>	VoiceOver-geluid aan/uit
Spatie + 1, 3, 7	$\bullet \bullet \bigcirc \bullet$	<u>0000</u>	Toetsenbord help
Spatie + 7	● 000	0000	Koppel brailletoets met
			verwijdertoets
Spatie + 8	0000	0000	Koppel brailletoets met Return-
			toets

5.8 Informatiebronnen.

Aan het einde van dit hoofdstuk nog enkele hulpbronnen waar je extra informatie kunt vinden over het werken met VoiceOver.

Druk het commando VO + h in voor diverse helponderwerpen zoals toetscombinaties e.d. Ook kun je hier een minicursus met oefeningen openen waarin enige begrippen door middel van oefeningen worden toegelicht. De laatste optie is een complete handleiding van VoiceOver. Deze is echter Engelstalig. Er bestaat ook een handleiding in het Nederlands, hoewel deze ietwat is verouderd. Toch is deze het bestuderen meer dan waard. Om deze te kunnen lezen, volg dan onderstaande link: <u>apple.com/nl/voiceover/info/guide/</u>

Voorts staan op de site:

<u>blindcooltech.com</u> 14 podcasts van Mike Arrigo waarin de werking van VoiceOver op een bijzonder duidelijke wijze wordt uitgelegd. Ook deze podcasts zijn Engelstalig.

6. De leesregel gebruiken met de Iphone

6.1. Algemeen

Alle ESYS leesregels zijn uitermate geschikt om te gebruiken in combinatie met de Apple Iphone. De Iphone en de leesregel kunnen via Bluetooth draadloos met elkaar worden verbonden. Daarna kun je de informatie van het scherm eenvoudig aflezen in braille. Bovendien kun je de Iphone met een aantal eenvoudige braillesneltoetsen volledig bedienen. Je kunt de telefoon dan in je zak laten zitten en hebt geen extra toetsenbord nodig om teksten in te voeren, want dit kun je heel eenvoudig doen met de leesregel.

6.1.2. Enkele basisbegrippen om te kunnen werken met VoiceOver.

Hoewel de werkwijze van VoiceOver, de screenreader op de Iphone, geen deel van deze handleiding uitmaakt, worden hier toch enkele begrippen beschreven die het aansluiten van de ESYS leesregel en het instellen ervan mogelijk maken. Belangrijk is te weten dat VoiceOver wordt bestuurd door zgn. bewegingen. Door van links naar rechts te vegen met één vinger ga je naar het volgende item, door van rechts naar links te vegen ga je naar het vorige item. Door tweemaal snel achter elkaar met één vinger op een item te klikken open je dat item.

Belangrijk is ook om te weten dat voordat je tekst in een invoerveld ingeeft, je vaak tweemaal met één vinger moet klikken om VoiceOver duidelijk te maken dat je tekst in gaat voeren. In plaats van tweemaal te tikken, kun je ook op een cursorroutertoets drukken.

6.1.3. Het inschakelen van VoiceOver

VoiceOver kan worden ingeschakeld onder het menu instellingen, algemeen, toegankelijkheid. Hierin staat een schakelknop om VoiceOver aan of uit te zetten. Op hetzelfde scherm staat onderaan de optie Driemaal thuisknop. Stel deze in op VoiceOver. Door in het vervolg driemaal op de thuisknop te drukken, zet je VoiceOver aan of uit.

6.2 Het koppelen van de leesregel met de Iphone

Voordat de leesregel met de IPhone kan worden gebruikt, moeten deze apparaten éénmalig via Bluetooth met elkaar worden gekoppeld.

Let op: de leesregel moet niet worden gekoppeld via het Bluetooth-menu van de Iphone, maar via het VoiceOver-menu zoals hieronder beschreven.

Het koppelen van de leesregel met de Iphone hoeft slechts één keer te worden gedaan. Daarna hoef je alleen de Bluetooth-modus op de leesregel te activeren om met de Iphone te kunnen werken.

6.2.1 Het koppelen van de leesregel

Om de leesregel met de Iphone te koppelen, ga je als volgt te werk: Zet de leesregel aan. Je hoort een korte pieptoon. Indien de leesregel niet reageert, kan het mogelijk zijn dat de accu onvoldoende is opgeladen. In dat geval sluit je de meegeleverde USB adapter aan op het apparaat. Op de leesregel verschijnt de tekst ESYS, gevolgd door Bluetooth en nog enkele opties die hier nu niet van belang zijn.

Type op de leesregel de letter b of klik op een van de cursorroutertoetsen boven het woord Bluetooth.

Op de leesregel verandert het woord Bluetooth een paar seconden in de tekst activeren en daarna in de tekst niet verbonden.

Hierna is de leesregel gereed om aan de lphone te worden gekoppeld. Schakel vervolgens de lphone in.

Veeg naar de optie instellingen en tik dubbel om dit item te openen.

Veeg naar algemeen en tik dubbel om dit item te openen.

Veeg naar toegankelijkheid en tik dubbel om dit item te openen.

Veeg naar VoiceOver en tik dubbel om dit item te openen.

Veeg naar braille en tik dubbel om dit item te openen.

Veeg tot je aankomt bij de sectie beschikbare leesregels. Direct onder de kop "Kies een braille apparaat" vind je de beschikbare leesregels die met de IPhone verbonden kunnen worden. Let op: VoiceOver heeft even tijd nodig om de beschikbare leesregels te vinden.

Veeg van links naar rechts tot je VoiceOver hoort zeggen dat deze op de ESYS leesregel staat. Achter de naam van de leesregel staat de melding: niet gekoppeld. Tik dubbel op de ESYS leesregel om het apparaat met de Iphone te koppelen.

Vul in het invoerveld de code in voor het koppelen. Deze code is 0000 (4 x 0). Kies daarna bovenin het scherm voor de knop koppel en tik daar dubbel op. Let op: Je hebt maar enkele seconden voor het invoeren van deze code en het dubbeltikken op de knop koppel. Als je het invoeren niet tijdig hebt afgerond zal de verbinding worden verbroken. Je moet dan de IPhone en leesregel beide uitschakelen en weer inschakelen om vervolgens alle hierboven beschreven stappen nogmaals uit te voeren.

Als de koppeling tot stand is gebracht, hoor je een geluid en kun je de inhoud van het scherm op de leesregel uitlezen en kan de Iphone via de leesregel worden bediend.

6.2.2 De leesregel verbinden nadat deze is gekoppeld

Om de leesregel in het vervolg te koppelen, kan worden volstaan met het aanzetten van de leesregel en het activeren van de Bluetooth-modus. Dit laatste doe je door het ingeven van de letter b op de leesregel of door het indrukken van een cursorroutertoets boven het woord Bluetooth. Let op: je moet eerst de leesregel aanzetten en de Bluetooth-modus activeren voordat je de Iphone aanzet. Als je eerst de Iphone aanzet en daarna de leesregel zal er geen Bluetooth verbinding tot stand worden gebracht en zal de leesregel niet worden verbonden.

Als het scherm van de Iphone wordt vergrendeld, maar de leesregel wordt niet uitgeschakeld en de Bluetooth-modus blijft actief, dan kan worden volstaan met het aanzetten van de Iphone. Na enkele seconden hoort je de piep en zijn de beide apparaten met elkaar verbonden.

6.3 Het tabblad braille

Naast het koppelen van de brailleleesregel, kun je in dit tabblad ook zaken instellen als het wel of niet gebruiken van kortschrift, het in- en uitschakelen van 8-punts braille en het instellen van statuscellen.

6.4 Het bedienen van de IPhone met de leesregel

6.4.1 Algemeen

Voor het bedienen van de Iphone, het uitlezen van het scherm en het invoeren van tekst, kun je gebruik maken van de vele mogelijkheden van de ESYS leesregel, zoals de cursorroutertoetsen, de joysticks, de duimtoetsen en de brailletoetsen. Hieronder worden de diverse bedienings- en invoermogelijkheden beschreven.

6.4.2 cursorroutertoetsen

Wanneer er op de leesregel een tekst verschijnt die je kunt openen zoals een icoon van een app of een koppeling in een webpagina, dan kun je op een van de cursorroutertoetsen drukken die zich boven het item bevinden. Als je bijvoorbeeld door het beginscherm heen navigeert kom je vanzelf het icoontje Instellingen tegen. Als je nu op een van de cursorroutertoetsen drukt die zich boven een van de letters van het woord "Instellingen" bevindt, wordt het icoontje geactiveerd en in dit geval het instellingen menu geopend. Dit kun je zo hetzelfde doen met koppelingen en knoppen op internet. Ieder klikbaar element op het scherm kan met de cursorroutertoetsen worden aangeklikt.

6.4.3 Joysticks

LJ = linker joystick

RJ = rechter joystick

De joysticks kunnen naar links, rechts, omhoog, omlaag en ingedrukt worden.

D = duimtoets

LD = linker duimtoets

RD= rechter duimtoets

De duimtoetsen kunnen naar links, rechts en ingedrukt worden. Zolang je zelf geen andere functie aan specifieke duimtoetsen hebt toegekend, hebben ze allemaal dezelfde betekenis. Verander in geen geval de functie van de meest linkse duimtoets, daar deze al wordt gebruikt.

De ESYS leesregels hebben allemaal 2 joysticks. Deze zijn direct links en rechts van de cursorroutertoetsen geplaatst. Deze joysticks kunnen beide naar links, rechts, onder en boven worden verplaatst. Ook kunnen ze worden ingedrukt. De linker en rechter joystick hebben verschillende functies. Hieronder vind je een overzicht met daarin de diverse functies.

Bediening van de joystick	Actie		
LJ indrukken	Terug gaan naar het interne hoofdmenu of 1 menu		
	niveau terug gaan		
LJ naar rechts	Schakelen tussen kort of standaard brailleschrift		
LJ omlaag	Naar de volgende pagina gaan		
LJ omhoog	Naar vorige pagina gaan		
RJ indrukken	Enter of bevestigen		
RJ naar links	Naar vorige onderdeel op het scherm gaan zoals een		
	tekst, koppeling of menu-item		
RJ naar rechts	Naar volgende onderdeel op het scherm gaan zoals		

	een tekst, koppeling of menu-item
RJ omlaag	Naar het volgende item of instelling volgens de voice rotor
RJ omhoog	Naar het vorige item of instelling volgens de voice rotor

6.4.4 Duimtoetsen

ledere ESYS leesregel heeft diverse duimtoetsen die op de voorzijde van het apparaat zijn geplaatst. Afhankelijk van het model beschikt de leesregel over 2, 4, 6 of 8 duimtoetsen. deze toetsen hebben allemaal dezelfde functie, tenzij anders vermeld.

Als je de duimtoets naar links beweegt, gaat de leesregel met het aantal cellen dat de regel telt naar links. Als je de duimtoets naar rechts beweegt, gaat de leesregel met het aantal cellen naar rechts. Dit kan betekenen dat je naar het volgende item gaat, maar als de tekst van een item langer is dan het aantal cellen op de leesregel, verschijnt het volgende blok tekst op je leesregel als je naar rechts beweegt. Deze toetsen zijn dus met name bedoeld om de inhoud van het scherm op je leesregel af te lezen.

6.4.5 Braillesneltoetsen

VoiceOver bevat een groot aantal sneltoetsen die het mogelijk maken de Iphone vrijwel geheel via je ESYS leesregel te besturen. Een braillesneltoets bestaat uit een aantal brailletoetsen plus de spatie die je in het midden onder op de bovenkant van het apparaat terug vind. Hieronder in een tabel vind je de diverse toets combinaties met de bijbehorende actie. Zoals reeds eerder aangegeven, moeten de 8 brailletoetsen op de leesregel als volgt van links naar rechts worden gelezen: 7, 3, 2, 1, 4, 5, 6, 8. De toets combinaties worden aangegeven met het woord spatie gevolgd door de desbetreffende braillepunten. Als de puntencombinatie een brailleletter is, wordt dit tussen haakjes aangegeven.

Actie	Combi braille	Braille toetsen	
Naar volgend item	Spatie + punt 4	0000	<u>●000</u>
Naar vorig item	Spatie + punt 1 (a)	<u>000</u>	<u>0000</u>
Naar volgend item met de	Spatie + punt 6	<u>0000</u>	0000
Voicerotor			
Naar vorig item met de	Spatie + punt 3	<u>0000</u>	<u>0000</u>
voicerotor			
Naar het eerste item op het	Spatie + punt 1, 2 en 3 (I)	$\underline{\bigcirc \bullet \bullet \bullet}$	<u>0000</u>
scherm			
Naar laatste beschikbare item	Spatie + punt 4, 5 en 6	<u>0000</u>	$\underline{\bullet \bullet \bullet \bigcirc}$
Naar volgende voicerotor item	Spatie + punt 5 en 6	<u>0000</u>	$\bigcirc \bullet \bullet \bigcirc$
instelling			
Naar volgend voicerotor item	Spatie + punt 2 en 3	<u>0000</u>	<u>0000</u>
instelling			
Thuisknop / home knop	Spatie + punt 1, 2 en 5 (h)	<u>0000</u>	<u>0000</u>
Een menu niveau terug gaan	Spatie + punt 1 en 2 (b)	<u>0000</u>	<u>0000</u>
of webpagina terug			
Naar de statusregel gaan	Spatie + punt 2, 3 en 4 (s)	<u>0000</u>	<u>•000</u>
Dubbel tikken om een element	Spatie + punt 3 en 6	<u>0000</u>	<u>0000</u>
zoals een icoontje of koppeling			
te openen			
Lezen vanaf het begin van het	Spatie + punt 1, 2, 3 en 5 (w)	<u>0000</u>	$\bullet \bullet \bullet \bigcirc$
venster			
Lezen vanaf de focus	Spatie + punt 1, 2, 3 en 5 (r)	$\underline{\bigcirc \bullet \bullet \bullet}$	<u>0000</u>
Delete	Spatie + punt 7	<u>0000</u>	<u>0000</u>
Enter / return	Spatie + punt 8	<u>0000</u>	<u>000</u>
Volume omhoog	Spatie + punt 3, 4 en 5	<u>0000</u>	<u>●●○○</u>
Volume omlaag	Spatie + punt 1, 2 en 6	<u>0000</u>	<u>0000</u>
Spraak uit – en inschakelen	Spatie + punt 1, 3 en 4 (M)	<u>000</u>	<u>•000</u>
Spraak pauzeren of hervatten	Spatie + punt 1, 2, 3 en 4 (p)		<u>•000</u>
Spreekt paginanummer of	Spatie + punt 3 en 4	<u>0000</u>	<u>•000</u>
aantal zichtbare rijen uit			
Naar volgend scherm naar	Spatie + punt 1, 3 en 5 (o)	<u>000</u>	<u>0000</u>
rechts	-		
Naar vorig scherm naar links	Spatie + punt 2, 4 en 6	<u>0000</u>	<u>•0•0</u>
Scherm gordijn uit of aan	Spatie + punt 1, 2, 3, 4, 5 en	$\bigcirc \bullet \bullet \bullet$	$\bullet \bullet \bullet \circ \circ$
	6		
Samentrekkingen aan of uit	Spatie + punt 1, 2, 4 en 5 (g)	<u>0000</u>	<u>●●○○</u>
Keyboard helpfunctie	Spatie + punt 1 en 3 (k)	<u>000</u>	<u>0000</u>
Tussen 6 en 8 punts braille	Spatie + punt 2, 3 en 6	<u>0000</u>	<u>0000</u>
schakelen	-		
Hef tekst selectie op	Spatie + punt 2, 3 en 5	0000	<u>0000</u>
Selecteer tekst	Spatie + punt 2, 5 en 6	<u>0000</u>	<u>0000</u>
Scroll braille naar links	Spatie + punt 2	<u>0000</u>	<u>0000</u>
Scroll braille naar rechts	Spatie + punt 5	<u>0000</u>	0000

6.4.6 Tekst invoeren.

Naast het bedienen van de Iphone en het uitlezen van het scherm, is de ESYS leesregel ook uitermate geschikt voor het invoeren van teksten op de Iphone. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van de brailletoetsen bovenop het apparaat. VoiceOver is standaard ingesteld op 8-punts braille. Dit betekent dat voor het typen van een hoofdletter punt 7 in combinatie met de gewenst letter moet worden gebruikt. Cijfers worden getypt in combinatie met punt 6.

Voorts is het belangrijk te weten dat een tekstveld eerst geactiveerd moet worden voordat je tekst in kunt voeren. VoiceOver geeft dit aan door de melding: tik dubbel om te bewerken. Je kunt hiervoor verschillende manieren gebruiken: de toets combinatie Spatie + de punten 3 en 6, door een van de cursorroutertoetsen boven het tekstveld in te drukken of door het indrukken van de rechter joystick. VoiceOver geeft dan de melding: bewerkbaar. Na deze melding kun je beginnen met het invoeren van tekst via de leesregel.

Internationale normen en veiligheidsvoorschriften.

ESYS werkt volgens de CE normen. Daarnaast houdt ESYS zich aan de volgende internationale voorschriften: NFEN60950 (veiligheid) EN55022 Class B editie 1994 (electro-magnetisme geschikt)

De stroomadapters ondersteunen klasse 2 stroom limiet. Als je de stroomadapter wilt vervangen moet je er op letten dat je een adapter aanschaft die dezelfde technische kenmerken heeft als het huidige model.

Het is aan te raden contact op te nemen met Eurobraille.nl wanneer je een defecte stroom adapter hebt.

Let op: de standby-knop zorgt er niet voor dat de stroom wordt onderbroken. Als het apparaat in de slaapstand staat wanneer de stroom adapter is aangesloten, betekend dit dat er stroom op het apparaat staat en de accu wordt opgeladen. De adapter moet uit het stopcontact worden gehaald om de stroom uit te schakelen. Wanneer er een defect optreed of onderhoud moet worden gepleegd, neem dan in alle gevallen contact op met Eurobraille.nl. Als je zelf probeert het apparaat te openen loop je het risico een elektrische schok te krijgen. Daarnaast vervalt de fabrieksgarantie wanneer je het apparaat zelf opent.